

KOLIKO ZNAMO

OSEMLETKARJI in DEVETLETKARJI

Mentorica: NADJA ROBNIK

Raziskovalci: MATIC CMOK, 8.b/8
MATIC KRANJEC, 8.b/8
TILEN ZUPAN, 8.b/8

Šola: III. OŠ, Celje
Celje, marec 2005

KAZALO

1. POVZETEK	3
2. UVOD	4
3. TEORETIČNI DEL NALOGE	5
1. Kaj je učenje?	5
2. Dejavniki uspešnega učenja	6
2.1. Notranji dejavniki	6
2.1. Zunanji dejavniki	7
3. Samopodoba	8
3.1. Samopodoba in njene prvine	8
3.2. Značilnosti učencev z visoko samopodobo	9
3.3. Vpliv socialnega okolja na samopodobo	11
3.4. Negativna samopodoba	12
3.5. Kako do zdrave samopodobe	13
4. Konec s slabimi ocenami	14
4.1. Pozitivni pristop k učenju	14
4.2. Premagaj strah	15
4.3. Delovni kotiček doma	15
4.4. Dobro sledenje pouku	17
5. Napotki za uspešno delo	18
6. Odločilna leta	20
6.1. Bogatenje inteligence	20
6.2. Izkoristiti odločilna leta	21
4. PRAKTIČNI DEL NALOGE	22
1. Anketiranje.....	22
2. Predstavitve rezultatov anketiranja	24
3. Mnenje psihologinje	48
5. ZAKLJUČEK	49
6. VIRI IN LITERATURA	51

1. POVZETEK

Slovenska osnovna šola doživlja v zadnjem desetletju mnoge spremembe. Zagotovo je uvedba devetletne osnovne šole velik korak za učitelje, starše in še posebej za učence, ki vstopajo v šolo s šestimi leti in jo obiskujejo devet let. Sedaj osnovnošolci zaključujejo osemletko z osmim razredom osemletke in drugi z devetimi devetletke. Slednjih še ni prav veliko. Kdo od njih zna več in koliko, bo pokazal čas. Izsledki mednarodne raziskave trendov znanja matematike in naravoslovja pri naših devetletkarjih niso vzpodbudni.

Z našim raziskovalnim delom smo želeli spoznati, kako uspešni so devetletkarji v primerjavi z osemletkarji v zadnjem razredu OŠ in po 1. letniku srednje šole. Najprej smo pregledali literaturo na temo učenja in sestavili anketni prašalnik za 250 dijakov 2. letnika šestih srednjih šol v Celju (130 je bilo gimnazijcev in 120 dijakov poklicnih in strokovnih šol).

Z anketo smo ugotovili, da devetletkarji nimajo nobene prednosti v usvojenem znanju. Na srednje šole so se vpisali z boljšim učnim uspehom od osemletkarjev. V srednji šoli so dosegli slabše rezultate. Večja razlika v učnem uspehu je na poklicnih in strokovnih šolah. Prednost vidimo v učenju drugega tujega jezika v devetletni OŠ.

2. UVOD

OPIS RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

Smo učenci osmega razreda osemletne osnovne šole in se bomo v jeseni vpisali v srednjo šolo. Kar nekaj naših prijateljev je že obiskovalo program devetletne OŠ. Vsi, ki so bili do sedaj v devetletki, so obiskovali osnovno šolo tudi samo osem let. Naredili so preskok iz 5. r v 7.r devetletke. V programu devetletne OŠ so bili torej tri leta. Zanimalo nas je, ali je razlika v učnem uspehu v srednji šoli med tistimi, ki so prišli iz osemletne in tistimi iz devetletne OŠ. Želeli smo izvedeti, kateri učenci se več časa učijo, kateri potrebujejo več inštrukcij in v čem je prednost devetletke. Primerjali bomo tudi uspeh med OŠ in SŠ.

HIPOTEZE

- V učnem uspehu ob zaključku OŠ ni razlik med učenci osemletne ali devetletne OŠ. Enako mislimo tudi ob zaključku 1. letnika srednje šole.
- Dijaki v srednji šoli večinoma poslabšajo učni uspeh, le redki ga obdržijo ali izboljšajo.
- V OŠ učenci ne potrebujejo pomoči, dijaki imajo veliko inštrukcij. V OŠ pomoč nudijo starši, v srednji šoli inštruktorji.
- Dijaki se učijo sproti.
- Dijaki, ki so obiskovali devetletko, nimajo prednosti v znanju v primerjavi z osemletkarji.

OPIS RAZISKOVALNIH METOD

Najprej smo preučili literaturo. Veliko teoretičnih spoznanj s področja učenja je zapisanih. Izbrali smo nekaj vsebin, ki so se nam zdele najzanimivejše. Pri tem smo se tudi nekaj naučili.

Da pa ne bi navajali samo teorije in pisali o tem, kar je že znano, smo se za potditev naših hipotez odločili za anketo. Anketirali smo 250 dijakov drugega letnika SŠ.

Obiskali smo 6 srednjih šol, 3 s programom gimnazija: 1. gimnazija v Celju, Srednja ekonomska šola - program gimnazija in Gimnazija center in 3 poklicne in strokovne šole: Srednja šola za gostinstvo in turizem Celje, Poslovno komercialna šola Celje in Srednja strokovna in poklicna šola Celje. Od 250 dijakov je program gimnazija obiskovalo 130 dijakov (30 iz devetletke) in program poklicna in strokovna šola 120 dijakov (20 iz devetletke).

Vprašanja za anketo smo sestavili sami. Zapisali smo 11 anketnih vprašanj. Pri vsakem anketnem vprašanju smo ločeno predstavili dijake gimnazijskega programa in tiste, ki so obiskovali program poklicne in strokovne šole.

Opravili smo tudi razgovor s psihologinjo na I. gimnaziji v Celju.

3. TEORETIČNI DEL NALOGE

1. KAJ JE UČENJE?

Običajni odgovori na to vprašanje so asociacije na šolsko učenje: pridobivanje znanja, knjige, branje, ponavljanje, ... Največkrat si predstavljamo učenje kot sedenje ob knjigi ali zvezku, spremljajoča čustva pa so napor, nelagodje, dolgčas, včasih tudi strah. Učenje je v naši predstavi vezano na šolsko učenje ob knjigah. Toda tudi otrok pred vstopom v šolo se uči, pa tudi mi ob dobri skupinski diskusiji, načrtovanju in izdelovanju kakega projekta, ekskurziji v naravo ali obisku gledališke predstave,....

Pojem učenja pogosto povezujemo z negativnimi čustvi. Raziskave asociacij na besedo učenje med našimi učenci so odkrile dokaj negativno čustveno obarvanost tega pojma. V eni od raziskav med ljubljanskimi dijaki jih je skoraj polovica navedla negativne asociacije: mučenje, morija, dolgčas. Samo 1% jih navaja pozitivne asociacije: dobra ocena, izpopolnjevanje, razvoj, vsi ostali pa nevtralne: knjiga, sedenje. Učenje se v naši zavesti torej večinoma povezuje s tradicionalno šolsko situacijo in z nečim negativnim.

Pomembno vprašanje je, kako pojmujeemo učenje. Pri tem lahko gre za sprejemanje, kopičenje, pridobivanje, spoznavanje nečesa, ali pa tudi razvijanje, spreminjanje, širjenje obzorja...

Pri kvantitativnem pogledu na učenje gre za povečevanje količine znanja, zbiranje med seboj nepovezanih spoznanj, dejstev, pojmov in teorij. Višjim pojmovanjem pa je skupno, da je učenje kot proces kvalitativnega spreminjanja obstoječih pojmov in pogledov, proces postopnega ustvarjanja smisla, globljega razumevanja novih povezav. To pomeni, da znamo več, da gledamo na stvari drugače in da se ob tem tudi sami celovito spreminjamo.

Pojmovanja učenja se tesno povezujejo s tem, kako se učenja lotimo, z učno motivacijo in s čustvenim odnosom ter končno z učnimi rezultati. Tako so nižja, kvantitativna pojmovanja največkrat povezana s površinskim pristopom k učenju ter z zunanjo motivacijo - povezano s strahom pred neuspehom. Rezultati so razmeroma kratkotrajni. Višja pojmovanja pa se vežejo z globljskim pristopom, usmerjenost v globlji smisel, s pozitivnimi čustvi zadovoljstva.

Še vedno prevladuje pojmovanje učenja kot kopičenja in zapomnitve spoznanj, do katerih so prišli drugi. Tako gre pri pouku za prenašanje gotovega znanja, ki je velikokrat ločeno od izkušenj učencev in od konkretnih življenjskih okoliščin.

Posledice se kažejo v premajhni trajnosti in uporabnosti znanja, v nizki motivaciji, v slabih rezultatih in odporu do šolanja.

Kakovostno učenje je tisto, ki učenca celostno, miselno in čustveno aktivira. To je aktivno učenje. Učenje je uspešnejše, če poteka s samostojnim iskanjem in razmišljanjem, s smiselnim dialogom v skupini, s postavljanjem in preizkušanjem hipotez. Tako učenje bo dalo trajnejše znanje, ki bo uporabno v novih situacijah, pomagalo nam bo bolj razumeti sebe in svet.

Šolsko učenje bi moralo privzeti nekatere pozitivne značilnosti življenjskega učenja, da bi postalo *toplejše* in s tem uspešno.

- Danes se vse bolj poudarja, da učenje ni le kopičenje in zapomnjevanje spoznanj, ampak aktivna izgradnja osebnega smisla ob samostojnem in kritičnem razmišljanju.
- Obstoječe ideje, stališča, pojmovanja, cilji imajo bistven vpliv na to, kako in česa se naučimo.
- Učenje je tembolj uspešno, čimbolj je aktivno in življenjsko vpeto v reševanje pomembnih problemov za učenca.
- Učenje učenja postaja eden najpomembnejših ciljev šolanja.

V naši šolski prenovi naj bi fazi razprav, polemik in sprememb na organizacijski in vsebinski ravni (novi učni načrti, učbeniki, nova struktura šole) sledila faza poglobljenega uveljavljanja višje kakovosti učenja in pouka. Mlade je treba usposobiti, da se bodo uspešno znašli v vse bolj zapletenem in protislovnem svetu prihodnosti. Pomagati jim moramo, da bodo znali čimbolj poglobljeno razmišljati o pojavih okoli sebe, da bodo celoviteje razumeli sebe, soljudi in svet. Učiteljeva vloga se tako pomembno spreminja, saj ni več le prenašalec gotovega znanja. Učitelj za uspešno delo potrebuje poglobljeno razumevanje procesa učenja in obvladanje metod, ki kakovostno učenje spodbujajo.

2. DEJAVNIKI USPEŠNEGA UČENJA

Dejavnike učenja lahko shematično delimo na tiste, ki so v učencu samem, torej "notranje" dejavnike, in na dejavnike v njegovem okolju, družinskem in šolskem, oziroma v celotni učni situaciji ali "zunanje" dejavnike.

2. 1. Notranji dejavniki - glavne skupine:

1. Fiziološki dejavniki učenja so tisti, ki izvirajo iz učenčevega telesnega stanja, zdravja in počutja:
 - splošni nivo telesne energije in kondicije,
 - stanje čutil,
 - funkcioniranje živčnega sistema
 - psihomotorična oziroma senzomotorična koordinacija, ki je odvisna od stanja živčevja.

2. Psihološki dejavniki učenja:

- umske in delno tudi druge sposobnosti - razvojna stopnja sposobnosti, nivo, na katerem je kdo,
- kognitivni stil - način umskega funkcioniranja, sprejemanja in predelovanja informacij in reševanja problemov,
- kognitivna struktura - količina in urejenost predhodnega znanja,
- učne navade, spretnosti in metode,
- motivacija za učenje - v kolikšni meri si je kdo pripravljen zares prizadevati za učenje,
- osebnostno-čustvene posebnosti, predvsem stopnja splošne osebne prilagojenosti in mentalnega zdravja - kako kdo reagira na ovire, ki se postavljajo na pot njegovim težnjam, ali je v osnovi samozavesten.

2. 2. Zunanji dejavniki so:

1. Fizikalni dejavniki, ki izvirajo iz neposrednega učnega okolja: osvetljenost, hrup, temperatura, urejenost prostora za učenje.

2. Družbeni ali socialni dejavniki

- Učenčeva družina- stopnja varnosti in ljubezni, ki je je učenec deležen, vzgojni stil v družini in spodbujanje k samostojnosti in k dosežkom, vrednotenje izobraževanja, možnosti, ki jih otroku daje družina za njegov intelektualni in siceršnji razvoj ter za šolanje. Mnogo tega je odvisno tudi od socialno-ekonomskega stanja družine.
- Šola - s svojimi vzgojnimi in izobraževalnimi smotri in učno vsebino, s kvaliteto učnih metod in sredstev, z nivojem zahtevnosti pa tudi s celotno atmosfero in medsebojnimi odnosi (ki so lahko bolj ali manj demokratični, bolj ali manj humani). Pomemben dejavnik je učiteljeva osebnost, njegova stališča, usposobljenost, načini spodbujanja, vodenja in kontroliranje učencev, dalje vrstniki s svojevrstnim spletom odnosov in kriterijev medsebojnega vrednotenja (ni npr. vseeno, ali je v očeh sošolcev dober učni uspeh kaj vreden ali ne) .
- Širše družbeno okolje - ki vpliva na učno uspešnost posredno ali neposredno. Pomembno je npr., ali potrebuje določena družba vsestransko razvite ljudi ali pa podpira le razvijanje ožjega področja znanj in spretnosti.

Največkrat pa se zunanji dejavniki spremenijo v notranje, psihološke, oziroma nanje bistveno vplivajo. Življenje v nespodbudnem okolju bo npr. sčasoma znižalo učenčevo motivacijo. Celotno na fizikalne dejavnike se ne odzivamo vsi enako; hrup v okolju bo npr. vplival na učenje negativno le, če ga zaznamo kot motečega. Če pa smo močno motivirani, bomo kvečjemu zvišali nivo vložene energije.

Za učno uspešnost je torej poleg objektivnega okolja, to je tistega, ki človeka obdaja, zelo pomembno tako imenovano efektivno okolje, tj. tisto, ki nanj v resnici učinkuje. Efektivno okolje je bolj subjektivno obarvano, saj je vsakokrat odvisno od človekovih prirojenih dispozicij, njegovega dosedanjega razvoja in nakopičenih izkušenj. Efektivno okolje je pri posamezniku običajno bolj stabilno od objektivnega, saj se človek podobno odziva tudi v spremenjenih okoliščinah.

Učenec ni le pasiven produkt okoliščin, ampak stopa v nove učne situacije kot aktiven partner, ki s svoje strani vpliva npr. na ravnanje staršev ali učitelja (okolica se različno odziva na zelo vitalnega ali mirnega otroka).

3. SAMOPODOBA

3.1. Samopodoba in njene prvine

Samopodoba je celota prvin, ki prispevajo k bogatenju ali siromašenju našega življenja.

Morda ste že slišali, da samopodoba pove, koliko imamo radi sami sebe. To drži, vendar pa je samopodoba veliko več kot to. Samopodoba je naša skrivna energija. Je celota šestih elementov, ki vplivajo na naša življenja in določajo, kakšno vrednost si pripisujemo, je naš cenovni listek. Samopodoba je način, kako vidimo sami sebe, zato je zelo osebna. Kolikokrat smo presenečeni, ko opazimo pri otroku njegovo moč, prednosti in sposobnosti, potem pa nenadoma spoznamo, da ima ta sposobni otrok o sebi popolnoma drugačno mnenje. Kako lahko torej otrokom in učencem pomagamo razviti zdravo predstavo o sebi, vir notranje moči in motivacije, ki bo vzbujala željo po odličnosti in doseganju potencialov. Temeljni ključ do tega odkritja je prav izgradnja samopodobe. Kajti nič ne vpliva bolj na naše življenje, na naše zdravje in energijo, duševni mir, sposobnosti, srečo, kvaliteto naših odnosov, na naše predstave in produktivnost, na cilje, ki si jih postavljamo in jih dosegamo, na naš vsestranski uspeh kot prav naša samopodoba.

Otrok z močnim občutkom poslanstva čuti, da ima njegovo življenje smisel in smer. Postavlja si cilje in si prizadeva za njihovo uresničitev. Ko se sooči z ovirami, poskuša poiskati ustvarjalne rešitve. Ima svoje notranje znanje in notranji mir. Je intuitiven, se rad smeji in je vesel. Iz svojih "igrač naredi orodje, iz svojih radosti delo". Ko učenec primerno razvije področja samopodobe, lažje vidi v sebi sposobnega in kompetentnega, ljubečega in ljubljenega, odgovornega in skrbnega človeka. Njegova podoba je pozitivna. Vendar pa moramo ločevati med pozitivno samopodobo, domišljavostjo in nečimrnostjo. Pozitivna samopodoba nam omogoča realistično dožemanje svoje osebnosti, potreb in sposobnosti. Spoštujemo se in ne dovolimo, da bi nas drugi razvrednotili. Fizična varnost, čustvena gotovost,

identiteta in pripadnost omogočajo otrokom nabirati izkušnje o svoji vrednosti v odnosih s starši, vzgojitelji, učitelji in drugimi pomembnimi ljudmi, s katerimi preživijo veliko časa. Njihova samopodoba ni le rezultat samodopovedovanja, ampak tudi odsev sporočil ljudi iz okolice, ki otroku dokazujejo, da je cenjen. Tudi naš odnos do otrok jim sporoča, kako pomembni so. S svojim vedenjem kažemo ali jih cenimo ali ne. V veliki meri smo torej odgovorni za stopnjo samopodobe, ki jo doseže mlad človek. Na drugih dveh področjih samopodobe, kompetentnosti in poslanstva otroci niso več popolnoma odvisni od drugih. Ti komponenti širita njihovo samozavedanje in krepijo pozitivno samopodobo. Otrok začne delovati kot samostojna osebnost, sam odloča, kaj je zanj pomembno in kaj ni. Ker čuti, da je sposoben, se je pripravljen vključevati, želi si sam postavljati in dosegati cilje. Čuti, da ima njegovo življenje smisel in da je na pravi poti. Postavlja si vedno nove cilje in tako se začneja pot njegovih uspehov. Vsaka uresničitev cilja prestavlja notranjo potrditev: *sem, zmorem*. Tudi poskusi veliko veljajo, saj otrokom sporočajo, da je vredno poskusiti.

3. 2. Značilnosti učencev z visoko samopodobo v povezavi z učnim uspehom

Pozitivna samopodoba je osnova za zdravo rast in zdrav razvoj vseh otrok. To velja za otroke z visokim in nizkim IQ, za nadarjene ali prikrajšane otroke, za atlete ali invalide, za uspešne in neuspešne učence. Pozitivna samopodoba je nujna za prilagoditev otroka in še nujnejša za težavnega, saj je z njim težko sodelovati, zato se naj težje čustveno navežemo. Vsakdo potrebuje varnost, da ga ni strah, da čuti povezanost, sposobnost in kompetentnost. Otroci še posebno potrebujejo starše, vzgojitelje, učitelje in druge ljudi, ki so pomembni v njihovem življenjih prav tako, ker se ob njih počutijo varno. Vsi otroci potrebujejo občutek, da jih okolje ceni, še posebno v situacijah, ki so za otroke nove in vzbujaajo strah pred neznanim.

Kar loči otroke z visoko samopodobo od tistih z nizko, je življenjska drža, ko si otrok dopoveduje: *zmorem*. Otroci in učenci z visoko samopodobo se osredotočijo na svoje sposobnosti in sprejemajo svoje slabosti in napake brez samoponiževanja. Kot odrasli tudi otroci lažje vztrajajo v težavnih okoliščinah, če imajo pozitivne izkušnje. Niso odvisni samo od priznanja svoje okolice, ampak so si sposobni reči: **Uspelo mi je! To sem dobro opravil! Zmorem celo bolje. To je bilo čudovito! To je bilo zabavno!**

Visoka samopodoba otrokom zelo koristi. Učenci z visoko samopodobo imajo značilnosti, ki jim koristijo pri vsakodnevnih opravilih in tudi pozneje v življenju. Pozitivna samopodoba pomaga učencem bolje živeti:

- Visoka samopodoba omogoča otroku več psihološke trdnosti, ko se sooča s težavami in spremembami.

- Otrok z visoko samopodobo uživa v pridobivanju novih izkušenj, postavlja si zahtevne cilje in jih tudi dosega.
- Otrok z visoko samopodobo lažje vzpostavlja zdrave in medsebojno zadovoljive odnose.
- Otrok z visoko samopodobo privlači svoje vrstnike in odrasle, ki uživajo v življenju in izpolnjujejo svoje potenciale. Otroci z negativno samopodobo pa privlačijo vrstnike z negativno podobo.
- Otroci z visoko samopodobo se samozavestno soočajo z ovirami, s težavami, s strahovi in so tudi v medosebnih konfliktih prepričani vaše. Otroci s pozitivno samopodobo se spopadajo s problemi in ne dovolijo, da bi jih težave strle.
- Otroci z visoko samopodobo se bolje razumejo s svojimi vrstniki in imajo do njih pozitiven odnos. So odgovorni do sebe in do drugih, vedno so pripravljeni pomagati. Zato svoji okolici tudi koristijo.
- Otroci z visoko samopodobo so sočutni so sebe in do drugih. Sočutje osvetljuje našo samopodobo - je znak, da smo odkrili zaklade svoje osebnosti.
- Otroci z visoko samopodobo so trdni, odločni, prijateljski, zaupljivi, optimistični in vidijo smisel v svojem življenju. Pozitivna samopodoba nas krepi in motivira. Otroci z visoko samopodobo prepoznajo svojo vrednost in dosežke, ne potrebujejo nenehnega odobravanja drugih. To ne pomeni, da drugih ne potrebujejo, temveč da so soodvisni, in ne odvisni. Otroci z negativno samopodobo pa so ponavadi slabe volje, brezbrilni, preganjajo jih številni strahovi, so brezcilni, negativni in neodločni. Če jih pogledamo poglobljeno, vidimo, da nenehno potrebujejo spodbude in različno vzbujajo pozornost, da zadovoljijo svojo potrebo po lastni vrednosti.
- Otroci z visoko samopodobo prevzemajo več odgovornosti in nazora nad svojim življenjem, njihova odgovornost je večja, pripravljeno so se spopadati z novimi težavami, ker so v preteklosti doživljali uspehe. Ker poznajo svoje sposobnosti, si izdelajo strategijo za premagovanje ovir in znajo kompenzirati slabosti. Gotovo so tudi ti otroci doživeli kakšen neuspeh, vendar o njem razmišljajo samozavestno in se krepijo ob pozitivnih izkušnjah.

Različne raziskave preverjajo povezanost med samopodobo in nekaterimi značilnostmi učencev ter konteksta, v katerem se učenci nahajajo. V ozadju številnih raziskav je pogosta predpostavka, da nizka samopodoba povezuje ali je celo vzrok za različne neugodne izide, kot je na primer nasilno ali agresivno vedenje,

depresivnost, zloraba različnih substanc in težave na storilnostnem področju. Večina raziskav se osredotoča zlasti na učno uspešnost in socialno sprejetost učencev v razredu.

M. Juriševič (1999a) prevzema rezultate različnih raziskav, ki so preučevale odnos med samopodobo in učno uspešnostjo, ter ugotavlja, da gre za povezavo, vendar pa so korelacije med njima nizke do zmerne.

Najnovejše raziskave ugotavljajo zmerne korelacije med ocenami pri matematiki ter samopodobo na področju matematičnih spretnosti ter med ocenami pri angleškem jeziku ter samopodobo na področju verbalnih sposobnosti. Rezultati, ki smo jih na vzorcu približno 700 učencev od 4. razreda osnovne šole do 3. letnika srednje šole dobili v okviru vaj iz Pedagoške psihologije I kažejo, da se učna samopodoba zmerno visoko povezuje z učno uspešnostjo.

Avtorji si niso edini v tem, ali samopodoba vpliva na učno uspešnost ali velja obratno. Raziskave, ki preučujejo odnos med učno uspešnostjo in akademsko samopodobo, se večinoma osredotočajo na produkte učne uspešnosti, tj. šolske ocene.

Poleg odnosa med šolskimi ocenami kot pokazatelj otrokove učne uspešnosti ter samopodobo učencev, je potrebno preučiti tudi funkcijo samopodobe v otrokovem procesu učenja. To pomeni preučiti proces, kako otrok pristopa k učenju in kako se uči. Tako na primer nekateri avtorji ugotavljajo, da so učenci, ki se zaznavajo kot bolj kompetentni pri šolskem delu, bolj notranje motivirani. Samopodoba se povezuje tudi z atribucijami šolskega (ne)uspeha. Učenci, ki imajo na določenem učnem področju bolj pozitivno samopodobo, vzroke za svoj uspeh na tem področju pogosteje pripisujejo lastnim sposobnostim ali prizadevanju, učenci z nižjo samopodobo na določenem učnem področju pa svoje neuspehe pripisujejo pomanjkanju sposobnosti ter v manjši meri tudi pomanjkanju prizadevanja.

Eden izmed pomembnih dejavnikov socialnega okolja, ki se povezuje z razvojem samopodobe učencev, so vrstniki. L. Jackson in Bracken sta na velikem vzorcu učencev višjih razredov osnovne šole ugotavljala povezanost med različnimi dimenzijami samopodobe in učenčevo socialno sprejetostjo.

Rezultati njune raziskave kažejo, da so priljubljeni učenci imeli višjo samopodobo od zavrženih na vseh merjenjih dimenzijah samopodobe ter višjo samopodobo od povprečnih učencev na vseh dimenzijah samopodobe razen na dimenziji telesne samopodobe.

M. Skalar povzema rezultate različnih raziskav, ki so ugotavljale dejavnike samovrednotenja kot vrednostnega vidika samopodobe ter med drugim ugotavlja, da se visoko samovrednotenje povezuje tudi z boljšim socialnim sprejetjem v skupni . Učenci z nizkim samovrednotenjem pa so pogosto osamljeni posamezniki.

3.3. Vpliv socialnega okolja na samopodobo

Z otrokovim vstopom v šolo se vpliv socialnih dejavnikov na oblikovanje njegove samopodobe v primerjavi s predšolskim obdobjem kvantitativno in kvalitativno spremeni. Po eni strani gre za znatno razširitev socialnega okolja - poleg otrok, s katerimi se je otrok družil v predšolskem obdobju, postanejo kot referenčna skupina pomembni tudi vrstniki - sošolci (skupaj z otrokom v šolskem razredu) in drugi (npr. otroci iz drugih razredov iste šole, otroci, s katerimi se otrok družijo v različnih interesnih dejavnostih). Pridružujejo se tudi učitelji.

Pecrun (1990) je ugotovil pomemben vpliv staršev, vrstnikov in učiteljev na šolsko samopodobo otrok, s tem da se je vpliv slednjih pokazal kot največji na šolskem področju (starši so, za razliko, najbolj vplivali na splošno samopodobo otrok).

Naše razumevanje oblikovanja samopodobe iz socialnega zornega kota se ne sme zaključiti le pri določeni socialni skupini. Za natančnejše razumevanje teh procesov je potrebno upoštevati vsaj tri ravni vplivov socialnega okolja, in sicer:

a) trenutne okoliščine, v katerih se otrok nahaja; le-te namreč pogojujejo otrokova čustva in razpoloženje, njegove cilje ter načrte v dani situaciji (ko je taka situacija npr. "prvi šolski dan", se bo večina prvošolčkov tega veselila, želeli se bodo vključiti oziroma biti sprejeti),

b) socialno okolje, ki opredeljuje te okoliščine - za šolskega otroka je to predvsem družina, šola, soseska ter vrstniška skupina; na podlagi vplivov svojega socialnega okolja si otrok oblikuje položaj v določenih okoliščinah (npr. kaj želi doseči v danih situacijah, kako se vanje vključuje),

c) časovno obdobje - zgodovinsko-družbeno- politično- v katerem živimo in ki, nenazadnje, pogojuje otrokovo socialno okolje.

3.4. Negativna samopodoba

Znaki negativne samopodobe so nasprotujoči. Kažejo se kot vedenjski problemi, kot nenehne zahteve po pozornosti ali kot popoln umik. Poglejmo nekaj najsplošnejših značilnosti.

- Negativno vedenje. Otroku oziroma učenec, ki se nenehno neprimerno vede, kaže, kako malo se ceni. Pogosto svoje vedenje popestri s komentarjem, da je šola neumna, da so naloge tudi takšne in podobno. Tak učenec neprestano draži učitelje, prav išče potrditev, da si ne zasluži dobre besede in da ga okolje ne ceni.
- Nenehno samopodcenjevanje. Učenci, ki se ne cenijo, tudi drugim neprestano sporočajo, da ne zmorejo nalog, da jih niso opravili. Drži, da imajo včasih vsi učenci takšne pripombe, toda tisti s pozitivno samopodobo svoje izjave spremenijo, ko dosežejo uspeh, učenci z negativno samopodobo pa jo

sprejmejo za del svoje vsakdanje komunikacije. In zato je negativna samopodoba zaskrbljujoča.

- Občudovanje brez tekmovanja. Če otrok nenehno govori o svojih junakih ali prijateljih, a jih nikoli ne poskuša premagati, misli, da ne more biti tako dober, kot so oni. Tako na primer deklica posnema pričesko svoje prijateljice. Deklica z visoko samopodobo to naredi zato, ker meni, da je sposobna doseči, kar si želi in je pripravljena preizkusiti nekaj novega. Če pa razmišlja: Vsi imajo radi Ano, mene pa nihče, lahko v njenem razmišljanju prepoznamo znake negativne samopodobe.
- Šibko prizadevanje za vzgojiteljevo oziroma učiteljevo pozornost. Vsi si želijo, da bi opazili in priznali njihove dosežke, Celo najstniki, ki mislijo, da so popolnoma nerazumljeni in menijo, da so odrasli obupno zastareli, občasno iščejo priznanje svoje okolice. Zaskrbljeni smo lahko, ko otroku sploh ni več mar za našo pozornost ali ko se zdi, da mu ni mar, če ga okolica sprejema ali ne.
- Pretirano kritiziranje. Če otrok neprestano kritizira učitelja in druge ljudi, morda ne zaupa vase. Dviguje se tako, da ponižuje vse okoli sebe. Morda se tega ne zaveda, vendar si tako zagotavlja občutek nadrejenosti.
- Pretirana zaskrbljenost glede namenov in mnenja vrstnikov. Učenci, ki so zelo odvisni od mnenja vrstnikov, se redko ravna po svojem mnenju, ko jim okolica ne pritrjuje. Ker ne zaupajo svojim lastnim idejam in mislim, prevzemajo mnenja in dejanja drugih, četudi globoko v sebi čutijo, da privzeto vedenje ni usklajeno s tistim, ki ga tudi sami priznavajo kot pravilno.

Vsi otroci si želijo, da bi vzgojitelji in učitelji opazili in priznali njihove dosežke. Učinkoviti in skrbni vzgojitelji in učitelji se pogovarjajo z otroki, ker se zavedajo, da jih bodo le tako dodobra spoznali. Opazujejo njihova dejanja, podrobno spremljajo pogovore in jih skušajo čim bolj razumeti. In velikokrat presenečeni spoznajo, kako drugače otroci zaznavajo svet.

3.5. Kako do zdrave samopodobe naših učencev?

Hattie in Marsh (1996) menita, da v šoli lahko bistveno prispevamo k razvijanju oziroma sooblikovanju otrokove samopodobe tako, da:

- a) otroke pripravimo (usposobimo) za prepoznavanje ustreznih in manj ustreznih strategij, na podlagi katerih obstoječo samopodobo bodisi nadalje razvijajo,
- b) usposobimo učitelje za bolj kvalitetno dajanje povratnih informacij otrokom glede njihovega dela v šoli, ob upoštevanju načinov, na katere otroci le-te sprejemajo oziroma odklanjajo,
- c) otrokom zagotovimo priložnosti, v katerih bodo lahko te konstruktivne strategije, ki prispevajo k oblikovanju zdrave samopodobe, usvojili, preizkusili in uporabili.

Ta "zlata pravila" so dovolj splošna in jasna ter kot taka uporabna v šolskem prostoru oziroma, bolj konkretno, v prav vsakem šolskem oddelku. Seveda pa kot predpogoj nedvomno zahtevajo učitelja strokovnjaka, ki svoje pedagoško delo kritično reflektira, realno vrednoti/ocenjuje sebe in svoja ravnanja ter je do sebe kot do človeka in kot do učitelja in do sveta, ki ga obdaja, pozitivno naravnani.

4. KONEC S SLABIMI OCENAMI

4.1. Pozitivni pristop k učenju

Notranja motivacija

Izraz motivacija izhaja iz latinske besede "movere", ki pomeni "premikati se". Kaj torej želiš premakniti in v katero smer želiš premakniti sebe? Ali hočeš sam pri sebi spremeniti nekatere stvari ali to od tebe zahtevajo drugi? Kaj od tega je bolj verjetno? Pri vseh stvareh, ki se jih lotevaš, je najpomembnejši tvoj lasni vzgib. Nihče ne more vedeti vsega, nihče ne more prebrati vseh knjig in nihče ne more biti prijatelj z vsemi ljudmi. Zato si mora vsak od nas zavestno izbrati stvari in ljudi, ki so zanj pomembni.

Zdrava mera samozavesti je zelo pomemben dejavnik našega bivanja. Če sam vase nimaš zaupanja, ne moreš pričakovati, da boš uspel. Stavke, kot so: "Tega ne znam", "Tega ne bom zmogel" ali "To me ne zanima" črtaj iz svojega besednjaka. Seveda ti nobena čarovnija ne more pomagati k boljšemu uspehu v šoli. Odloči se, da boš nekatere stvari zavestno spremenil. Če boš v dosego teh ciljev vložil določeno delo, se bo tvoja uspešnost zagotovo izboljšala. Tvoji starši in učitelji ti lahko v nedogled pridigajo, da se moraš več učiti, pa to ne bo nič pomagalo, dokler do tega spoznanja ne boš prišel sam in ga osvojil.

Kadarkoli te torej muči razmišljanje o tem, kako grozno te živcirajo starši s svojim stalnim priganjanjem, se za trenutek ustavi in ponovno premisli. Kako bi ti bilo, če bi bilo vsem tvojim bližnjim vseeno, kaj je s teboj in če ne bi nikogar, ki bi skrbel zate. Kadarkoli se boš že odločil, vedi, da gre za tvoje življenje. Ti sam se moraš odločiti, kaj želiš doseči.

Zelo pomembno je, da znaš svoj tedenski načrt izdelati tako, da je uresničljiv, predvsem pa je pomembno, da se ga boš tudi držal.

Pravilno razporedi domače naloge

Pred teboj je cela gora domačih nalog. Nič hudega. Razdeli jih v manjše "kupčke" in stvar ne bo več izgledala tako grozno!

Najprej naredi natančen spisec domačih nalog. Sedaj razmisli, kako bi lahko te naloge razporedil in razdelil v manjše zalogaje. Dobiti moraš sklope. Med posameznimi sklopi si moraš vzeti odmor za sprostitev. Čim neko nalogo dokončaš, na

ustreznem listku narišeš veliko kljukico ali pa tisti listek z velikim užitkom zmečkaš in vržeš v koš. Veseli se svojega napredovanja in si privošči počitek. Naloge delaj lepo po vrsti. Razdeli jih na lažje in težje. Tvoja učinkovitost ni ves čas dela enaka. Za začetek si izberi kakšno izmed lažjih nalog za ogrevanje. Tvoje misli in telo se morajo uglasiti z delom. Za konec se loti še najtežje naloge.

Storilnost tvojega telesa je odvisna od načina prehrane in od splošne telesne pripravljenosti. Pomembno vlogo ima tudi tako imenovani bioritem. Bioritem pomeni izmenjavanje in ponavljanje določenih procesov v telesu.

Vsa umetnost je v tem, da ugotoviš, kdaj so tvoji osebni vrhunci storilnosti. Učenje bo najbolj učinkovito, če ga boš načrtoval v fazi najvišje storilnosti.

Za boljše počutje lahko tudi sam kaj storiš. Lahko kosilo z veliko zelenjave in sadja ti bo pobralo manj energije kot pa svinjska pečenka z omako. Takoj po pouku si moraš obvezno privoščiti počitek.

4.2. Premagaj strah

Konec s tremo

Strah je sicer negativno čustvo, toda prisotnost tega občutka še ne pomeni, da si strahopetec. Prav nasprotno - sposobnost, da občutiš strah, ti omogoča prepoznavati nevarnost. Strah igra pogosto zelo pomembno vlogo, ker te vzpodbudi, da se za neko stvar še bolj potruдиš. Tema in stres nemalokrat dvigneta pripravljenost za koncentracijo in trud. Na strah, ki ga doživljaš pred kontrolno nalogo, glej torej s pozitivne strani. Poskrbel bo, da boš na preizkus bolj pripravljen.

Vaje in piflanje nista edina načina za premagovanje stresa in strahu. Te zelo pomembne rezerve si boš najlažje priskrbel s športom. Redno kolesari, plavaj, tekaj v naravi, drsaj ali vadi aerobiko; kar ti je ljubše. To ti bo dvignilo razpoloženje in strah sploh ne bo imel več možnosti, da te premaga.

Vsa umetnost je v tem, da ugotoviš, kdaj so tvoji osebni vrhunci storilnosti. Učenje bo bolj učinkovito, če ga boš načrtoval v fazi najvišje storilnosti.

Za boljše počutje lahko tudi sam kaj storiš. Lahko kosilo z veliko zelenjave in sadja ti bo pobralo manj energije kot pa svinjska pečenka z omako. Takoj po pouku si moraš obvezno privoščiti počitek.

4.3. Delovni kotiček doma

a) Kako si pravilno urediš svoj delovni kotiček?

Za učenje potrebuješ kar najboljše pogoje. Pomembno je, da imaš mir in da te med delom nič in nihče ne moti. Osnovna oprema so: pisalna miza, primeren stol, papir, pisala, radirka, ravnilo, ravnilo, samolepilni lističi, sponke, luknjač, spenjač, lepilo, risalni žeblički in žepni kalkulator. Da odpadke lahko sproti pospravljaš, potrebuješ še kot za smeti.

Preden se začneš učiti, mora biti tvoj delovni kotiček pospravljen. Potrebuješ namreč veliko prostora. Najbolje je če stvari pospravljaš sproti, da ti niso v napoto in da ne izgubljaš časa z iskanjem.

Pomembno je tudi, da se v svojem delovnem kotičku dobro počutiš. Nič ni torej narobe, če ga opremiš z zelenjem, lepo fotografijo ali s podobnimi prijetnimi stvarmi. Pazi pa, da ne bo preveč našarjen.

b) Za delo nujno potrebuješ mir

Nismo vsi enako občutljivi za hrup. Vsak od nas ima svoj preg tolerance. Včasih nam koncentracijo zmoti že najmanjši šum, včasih pa zlahka delamo tudi ob večjem nemiru ali glasni glasbi.

Poslušanje glasbe med učenjem predstavlja večno sporno temo med starši in otroki. Pritrditi je potrebno staršem, saj je za uspešno učenje zelo pomembno, da imamo kar se da popolno tišino. Predlagamo kompromisno rešitev: kadar pišeš domače naloge, ki so v obliki drila, ti lahko v ozadju igra glasba. Ne pozabi pa, da to velja le za pisanje domačih nalog, glasba pa naj bo tiha in umirjena. Kadar pa se učiš novo snov, ki odsvetujemo vsakršno glasbeno kuliso v ozadju. To še zlasti velja za učenje novih besed. Takrat se glasbi raje odpovej.

Za uspešno učenje se moraš tudi telesno dobro počutiti. Pomembno je, kakšen je prostor, kjer se učiš. Ne sme ti biti vroče, pa tudi zebsti te ne sme.

c) Pitje in prehrana

Da ne pride do pomanjkanja tekočine v telesu, moraš dnevno popiti približno 2 litra tekočine. Najbolje je, da piješ vodo, nizkokalorične napitke, kot je mineralna voda, ali zeliščne čaje.

Najbolje je, da ješ petkrat dnevno.

- Nikoli ne odhajaj od doma brez zajtrka!
- V šoli si za malico privošči kos kruha, sadje in kakšen napitek.
- Opoldne pojej čim več solate ali drugih zelenjavnih jedi.
- V odmorih med učenjem ti bo koristil manjši prigrizek v obliki jogurta, jabolka, hruške ali sadno-žitne kaše. Ne pozabi piti!
- Zvečer ne jej prepozno in ne pretežke hrane.

d) Ali se moraš vedno učiti za pisalno mizo?

Ne, sploh ne! Za marsikatero nalogo, zlasti tiste bolj ustvarjalne, si lahko izbereš tudi drugo mesto za učenje. Pisalna miza je zgolj tvoje osnovno delovno mesto.

Občasna sprememba le-tega bo tvoje delo poživila.

Morda že veš, da se na nekaterih mestih počutiš bolj kot na drugih. Tam lažje razmišljaš in tam se ti vedno porajajo najbolj "nore zamisli". Če je tako, pojdi pred učenjem na to mesto, da boš te zamisli ujel.

e) Odmori med učenjem

Tvoje telo ni stroj, zato med delom nujno potrebuje počitek. Ko nekaj časa delaš in si že utrujen, telo zahteva prekinitev in moraš si oddahniti. Tudi možgani potrebujejo počitek.

"Mini" (približno 1 minuta).

- "Mini odmor" si vzemi po vsaki opravljeni nalogi in tudi takrat, kadar začutiš, da ti koncentracija pada in ne moreš več zbrano razmišljati.
- Prvi "kratki odmor" načrtuj po približno 30 minutah dela. Odloži zvezke, knjige in pisalo in zapusti delovno mesto. Napravi nekaj korakov, da pretegneš in sprostiš ude. To ti bo poživilo krvni obtok in sprostilo napetosti v mišicah.

"Glavni" (približno 20 minut).

- Ko si resno in zavzeto delal že poldrugo uro ali več, je skrajni čas za "glavni odmor". Namenjen je sprostitvi, počitku in nabiranju novih moči. Preveč napora in stresa bi namreč lahko škodovalo tvojemu zdravju. Odloži torej zvezke in knjige in se udobno nasloni nazaj. Vstani in naredi nekaj vaj. Zapusti delovno mesto in počni nekaj povsem drugačnega.
- Gibanje na svežem zraku lahko dela čudeže. Pojdi na sprehod v naravo in naj te niti dež ne zmoti.

4.4. Dobro sledenje pouku

a) Vedno se pripravi na šolsko uro že doma. Na hitro preleti zapisnike zadnje ure in zadnjo domačo nalogo. Na ta način boš vzpostavil povezavo z naslednjo uro in boš nanjo pripravljen. Tako boš novi snovi lažje sledil in jo povezal s staro. poglej tudi, kako je snov predstavljena v učbeniku in prelistaj še nekaj naslednjih strani, da boš dobil vtis o nadaljevanju. Če te snov vsaj malo zanima, si preskrbi še dodatne informacije o njej. Najdeš jih v knjigah, priročnikih ali na internetu.

b) Če pri šolski uri aktivno sodeluješ, ti čas hitreje mine. Aktivno sodelovanje pomeni: poslušanje snovi, razmišljanje o snovi in postavljanje vprašanj ali posredovanje svojih misli in vedenj o obravnavani temi.

Zato:

- Če ti kaj ni povsem razumljivo, vprašaj,
- Zapisuj si razlago,
- Posreduj svoje mnenje,
- Odzivaj se na prispevke svojih sošolcev.

Ob koncu sleherne šolske ure si zastavi vprašanje: "Kaj sem se to uro naučil?" Zapiši si glavne pojme.

c) Dobri zapiski so že pol uspeha. Poleg prepisovanja snovi, ki jo učitelji napišejo ali narišejo na tablo, si delaj še svoje zapiske.

Prednosti zapiskov so:

1. Med predavanjem si bolj pozoren na vsebino.
2. Zavestno si z mislimi bolj prisoten pri šolski uri, ker le tako lahko iz predavanja potegneš bistvene stvari, ki si jih boš zapisal.
3. Ob delanju zapiskov iščeš nadrejene pojme in ključne besede, ki ti bodo olajšali pomnjenje.
4. Snov si boš lažje zapomnil, ker zapisovanje izboljša pomnjenje.
5. Na sodelovanje med poukom boš bolj pripravljen.

d) Sprotno učenje. Večina šolarjev misli, da bodo prišli do dobre ocene, če se bodo snov naučili tik pred preverjanjem, ker bodo tako manj snovi pozabili. To je velika zmeta! Naš spomin ne deluje na tak način. Za shranjevanje snovi in za njen ponoven priklic iz spomina (npr. ko pišeš šolsko nalogo) spomin potrebuje nekaj časa. Poleg tega je slaba stran učenja v zadnjem trenutku še ta, da se moraš naučiti preveč snovi naenkrat in se moraš zato dolge ure piflati.

Zato se začni učiti in ponavljati že nekaj dni pred šolsko nalogo.

Po pouku bodi pozoren in sodeluj, da boš imel kar najboljši pregled nad snovjo in boš potreboval manj ponavljanja doma.

5. NAPOTKI ZA USPEŠNO DELO

Kadar imamo težave v šoli, imamo težave tudi doma.

Ker v šoli ni uspeha, se začno križi in težave doma. Ob grajah v šoli in doma izgubljaš zaupanje vase, zato postaneš v šoli neuspešen in ker si neuspešen, je doma vse narobe in ker je doma vse narobe, postaneš še bolj napet in živčen in ker si napet in živčen, je v šoli še slabše in ker... Začarani krog je sklenjen. Treba ga je presekati, to pa lahko storiš le ti sam.

Najprej se sprijazni z dejstvom, da se ti nekateri predmeti zdijo zanimivi, drugi ne. Tako je pač na svetu. Nismo vsi za vse. Pri nekaterih predmetih boš zato bolj uspešen, pri drugih manj. Naučiti se moraš čim več v čim krajšem času, zato, da ti bo ostal čas za igre s sovrstniki.

Vzemi vsako delo z vesele plati. Vsaka domača naloga je uganka, telovadba za možgane. Bolj ko jih boš napenjal, bolj bodo prožni. V življenju je veliko zmag in veliko porazov in oboje je treba znati prenesti. Pomembno je, da vstaneš, ko se spotakneš, in krakaš naprej. Vsak dan si večji, vsak dan močnejši, vsak dan več veš, vsak dan prihajaš do novih spoznanj.

Pred začetkom vsakega dela si postavimo cilj.

Če poskusimo ločevati med kratkoročnimi in dolgoročnimi cilji v našem življenju, bi sebe lahko primerjali z atletom. Kratkoročni atletov cilj je preteči tekaško progo, preskočiti ovire, narediti toliko in toliko počepov, preskokov, metov, ... Njegov dolgoročni cilj pa je doseči gibčnost, prožnost, zdravje svojega telesa in duha. Pot do dolgoročnih ciljev pa vodi le preko kratkoročnih nalog. Športnik ne more doseči zdravega, čilega, gibčnega telesa, ne da bi vsak dan tekal, skakal, delal prevale in počepe. Prav tako ne moremo izkoristiti svojih umskih sposobnosti brez vsakodnevne možganske telovadbe med formulami, letnicami, spisi, računi in podobnim. Za zbranost pri delu je dovolj že to, da se lotiš dela z zavestnim ciljem. Postavi si čim več ciljev.

Pred delom si uredi delovno mizo.

Da bo koncentracija boljša, si svojo delovno mizo uredi tako, da ne bo na mizi razstavljenih stvari, ki privlačijo tvojo pozornost. Na tvoji delovni mizi naj ne bodo stvari, ki te privlačijo bolj kot učenje. Na mizi naj ne bo polno zvezkov in knjig. Ko vidiš tako veliko goro učenja pred seboj, se prav gotovo ne počutiš dobro. Na prazno mizo si daj potrebščine za tiste predmete, ki jih boš potreboval naslednji dan... Vedno tudi načrtuj čas za delo naslednjega dne: Med učenjem potrebuješ kratke odmore in malce gibanja, ki naj prepreči utrujenost. Po 12 urah se prične proces pozabljanja. Zato je dobro, da zjutraj, ko smo čili in spočiti, še enkrat ponovno snov po svojih zapiskih.

Pripravi si delovni pult.

Za učenje potrebujemo mir in prostor, ki bo deloval privlačno, prijazno in prijetno. Potrebujemo prostor, ki nam bo všeč. Mora pa biti primerno svetel. Dobro je, če ima pogled v nebo in zelenje. Ne smemo tudi pozabiti zračiti prostor. Pomembno pa je tudi, da smo spočiti. Za to potrebujemo od 9 do 10 ur spanja.

Izbira časa za učenje.

Čas za učenje je različen od dne do dne, odvisen od letnega časa, od urnika, od dneva v tednu, od različnih obveznosti, od prostega časa tvojih vrstnikov in prijateljev... Pomembno je tudi, da podaljšujemo čas učenja. To je tudi neke vrste trening, prav tako kot pri športu.

Tri tehnike branja.

Prvo branje: hitro, bežno, pregledno. Prebereš celo učno snov. Tako spoznaš, o čem se boš učil. Bereš tiho!

Drugo branje: Učno snov deliš na posamezne dele, poglavja, odstavke, kitice in si ob tem delaš izpiske. Izpišeš le ključne postavke, narediš lahko miselni vzorec.

Tretje branje: Z očmi drsiš po svojih zapiskih - miselnem vzorcu - in iz ključnih točk oblikuješ stavke. Ob tem dodajaš vse svoje dotedanje znanje o neki snovi. Polglasno govoriš.

Pri prvem branju spoznavamo učno snov. Pri drugem jo pripravimo za skladiščenje v našem spominu. Tretje branje pa pomeni utrjevanje in uporabo tega znanja.

Kdaj naj ponovim naučeno snov?

Pomnjenje in pozabljanje sta enakovredna procesa, ki si sledita v določenem časovnem razmiku. Večkratno ponavljanje in utrjevanje snovi v času, ko še ni nastopil proces pozabljanja, je nesmiselno, brezplodno zapravljanje časa.

Velja pravilo, da se je treba učiti vsak dan malo, ne preveč v enem dnevu. Nadaljnjo ponavljanje v naslednjih dneh je vsekakor potrebno, če hočemo neko znanje obdržati. Časovni presledki med posameznimi ponavljanji naj bodo v začetku krajši (en dan), pozneje daljši (več dni).

Na kakšen način bi si učno snov najhitreje in najbolje zapomnili?

- Najprej si zastavimo CILJ.
- Učimo se s svinčnikom v roki,
- Delaj miselne vzorce.
- Znanje redno povezuje v miselne celote, novo snov poveži že z znanimi dejstvi.

6. ODLOČILNA LETA

6.1. Bogatenje inteligence

Raziskave so pokazale, da se okoli 50 % sposobnosti učenja razvije v prvih štirih letih življenja. Nadaljnjih 30 % se razvije do osmega leta starosti.

To nikakor ne pomeni, da v prvih štirih letih posrkate 50 % znanja, modrosti ali inteligence. To pomeni, da se do četrtega leta starosti zgradi 50 % glavnih povezovalnih poti v možganih. Vse, česar se boste naučili kasneje, bo šlo po tej avtocesti. V zgodnjih letih priteka v možgane veliko novih informacij in kasnejše učenje bo v glavnem samo še nadgradnja obstoječega.

Ne glede na to se v to kritično obdobje razvoja vlaga manj kot 10 % sredstev, namenjenih izobraževanju.

Tony Buzan pravi: "Ob rojstvu so otrokove sposobnosti čudovite. V dveh letih se bolje nauči jezika kot katerikoli univerzitetni profesor filozofije. V štirih letih pa jezik že mojstrsko obvlada."

Buzan prav tako trdi, da je vsak novorojeni otrok, če nima hude okvare možganov, genij. Vgrajeno nujno po učenju prikaže na ilustrativnem primeru papirja:

"Predstavlajte si, da sem otrok, star tri mesece. Recimo, da ste mi dali ta list papirja. Veste, da papir ne bo dolgo zdržal. Kaj bom storil? Si bom papir ogledal takole? (papir si ogleduje na način, kot bi to storil otrok - pasiven pogled, ignorira papir) Ali morda takole? (papir poskuša strgati, zmečkati, ga stresa in končno ga da

v usta) Očitno je , da se bo dogajanje odvijalo po drugi poti. Tisto, kar otrok počne, je primerljivo z Isacom Newtonom. Otrokova podoba je podoba idealnega znanstvenika.

6.2. Izkoristiti odločilna leta

- 50 % človekove sposobnosti učenja se razvije v prvih štirih letih življenja.
- Naslednjih 30% se razvije do osmega rojstnega dne.
- To so odločilna leta, v katerih se razvijejo najpomembnejše prenosne poti v možganih. Od prenosnih poti je odvisna kasnejša sposobnost učenja.
- Po desetem letu tiste veje, ki se niso uspele povezati, počasi odmrejo.
- Otroci so sebi najboljši vzgojitelji, starši so prvi in najboljši učitelji.
- Otroci se najbolje učijo z izkušnjami, kjer so vključena vsa čutila, zato spodbujajte njihova čutila.
- Dom, plaža, gozd, igrišče, živalski vrt, muzej in dogodivščine so najboljše šole na svetu.
- Preprosta fizična opravila pomagajo otrokom, da se hitro učijo.
- Otroci rastejo po znanem vzorcu, zato za učenje izkoriščajte vzorec rasti.
- Učenje česar koli, tudi branja, pisanja in matematike, je lahko in naj bo zabavno.

4. PRAKTIČNI DEL NALOGE

1. ANKETIRANJE

Anketirali smo 250 dijakov drugega letnika SŠ v Celju. Obiskali smo 6 srednjih šol, 3 s programom gimnazija: 1. gimnazija v Celju, Srednja ekonomska šola - program gimnazija in Gimnazija center in 3 poklicne in strokovne šole: Srednja šola za gostinstvo in turizem Celje, Poslovno komercialna šola Celje in Srednja strokovna in poklicna šola Celje. Želeli smo ugotoviti, kakšno znanje imajo osemletkarji v primerjavi z devetletkarji, koliko več se morajo učiti v SŠ in kakšen učni uspeh imajo v primerjavi s srednjo šolo.

Povedati moramo, da so devetletkarji obiskovali osnovno šolo tudi samo osem let, ker so naredili preskok iz 5. r v 7.r devetletke. V programu devetletne OŠ so bili torej 3 leta. Od 250 dijakov je program gimnazija obiskovalo 130 dijakov (30 iz devetletke) in program poklicna in strokovna šola 120 dijakov (20 iz devetletke). Vprašanja za anketo smo sestavili sami. Zapisali smo 11 anketnih vprašanj.

ANKETNI VPRAŠALNIK:

Smo mladi raziskovalci iz III. OŠ v Celju. Raziskujemo učni uspeh dijakov v prvem letniku srednje šole v primerjavi z uspehom v zadnjem razredu OŠ. Ugotovili bi radi, če je kakšna razlika v učnem uspehu pri učencu, ki je obiskoval program osemletne OŠ in učencu, ki je obiskoval devetletko (7., 8., in 9. razred devetletne OŠ) in kaj se zgodi z uspehom v 1. letniku srednje šole.

Ime šole: _____

Ustrezno obkroži:

a) Prihajam iz OSEMLETNE OŠ. b) Prihajam iz DEVETLETNE OŠ.

1. Kakšen učni uspeh si imel(a) v zadnjem razredu OŠ?

- a) odličen
- b) prav dober
- c) dober
- d) zadosten

2. Kakšen učni uspeh si imel(a) v prvem letniku srednje šole?

- a) odličen
- b) prav dober
- c) dober
- d) zadosten
- e) nezadosten

3. Napiši zaključeno oceno pri naslednjih predmetih:

	Osnovna šola	Srednja šola
SL	_____	_____
MA	_____	_____

Tuj jezik _____

4. Koliko časa si porabil(a) za naloge in učenje v osnovni šoli?

- a) manj kot eno uro na dan
- b) od 1 do 2 uri
- c) od 2 do 3 ure
- d) več kot 3 ure

5. Koliko časa si porabil(a) v 1. letniku srednje šole za naloge in učenje?

- a) manj kot eno uro na dan
- b) od 1 do 2 uri
- c) od 2 do 3 ure
- d) več kot 3 ure

6. Ali si v osnovni šoli potreboval pomoč pri učenju?

- a) pomoči nisem potreboval
- b) pomoč sem potreboval in so mi jo nudili starši
- c) pomoč sem dobil v šoli od sošolcev in učiteljev
- d) obiskoval sem inštrukcije

7. Ali v srednji šoli potrebuješ pomoč in kdo ti jo nudi?

- a) pomoči ne potrebujem
- b) pomoč mi nudijo starši
- c) pomoč dobim v šoli od sošolcev in učiteljev
- d) obiskujem inštrukcije

8. Pri katerih predmetih potrebuješ pomoč?

- a) pomoči ne potrebujem
- b) MA
- c) FI
- d) KE
- e) tuj jezik
- f) _____

9. Ali vso delo za šolo opraviš sproti?

- a) vse obveznosti opraviš sproti
- b) naloge napišem, učim pa se ne sproti
- c) učim se samo pred pisnim preizkusom in če vem, da bom vprašan

10. Ali obiskuješ katero izvenšolsko dejavnost? (na črto napiši katero)

- a) ne
- b) eno (_____)
- c) dve ali več (_____)

11. Vprašanje za učence DEVETLETKE: Kako ocenjuješ obiskovanje **TUJEGA JEZIKA** kot izbirnega predmeta v devetletni OŠ?

- a) zelo dobro, veliko lažje mi je bilo začeti v srednji šoli
- b) nismo se veliko naučili
- c) predhodnega znanja v SŠ nismo potrebovali

2. PREDSTAVITEV REZULTATOV ANKETIRANJA

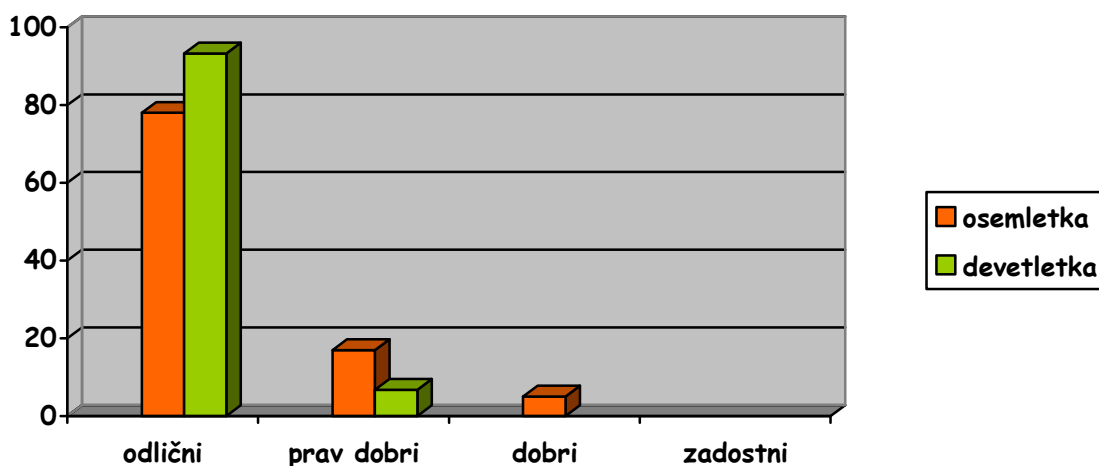
1. Kakšen učni uspeh si imel/a v zadnjem razredu osnovne šole?

- a) odličen
- b) prav dober
- c) dober
- d) zadosten

PROGRAM GIMNAZIJA:

uspeh	OSEMLETKA		DEVETLETKA	
	št. odgovorov	%	št. odgovorov	%
odličen	78	78	28	93,3
prav dober	17	17	2	6,7
dober	5	5	0	0
zadosten	0	0	0	0
SKUPAJ	100	100	30	100

Tabela 1

Graf 1

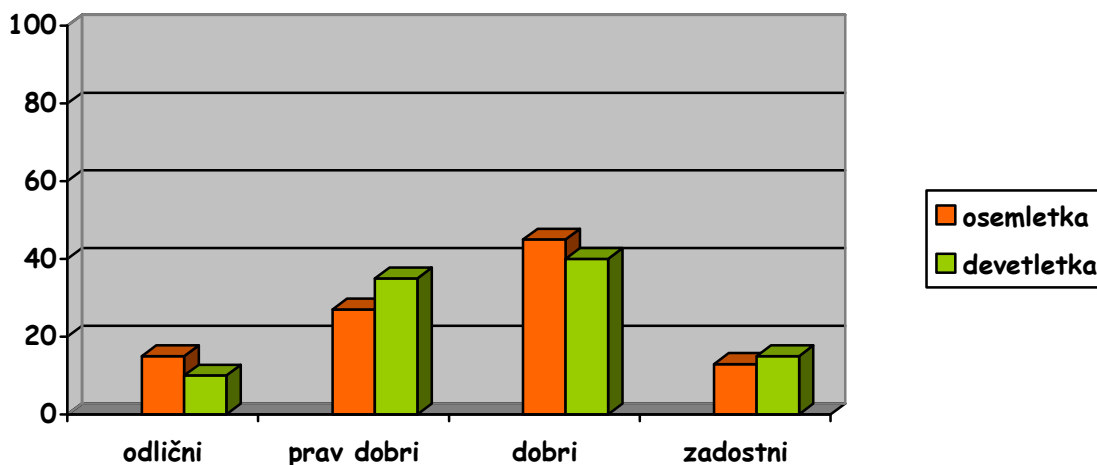
	OSEMLETKA	DEVETLETKA
Povprečna ocena učnega uspeha v osnovni šoli	4,73	4,93

Tabela 2

PROGRAM POKLICNA IN STROKOVNA ŠOLA:

uspeh	OSEMLETKA		DEVETLETKA	
	št. odgovorov	%	št. odgovorov	%
odličen	15	15	2	10
prav dober	27	27	7	35
dober	45	45	8	40
zadosten	13	13	3	15
SKUPAJ	100	100	20	100

Tabela 3

Graf 2

	OSEMLETKA	DEVETLETKA
Povprečna ocena učnega uspeha v osnovni šoli	3,44	3,4

Tabela 4

Odgovori na prvo anketno vprašanje nam povedo, da se večina odličnih in prav dobrih učencev po OŠ vpiše v program gimnazije. Kar 78% odličnjakov iz osemletne OŠ in 93% iz devetletne OŠ obiskuje gimnazije. Medtem ko pa se večina učencev z

dobrim učnim uspehom vpiše na srednje poklicne in strokovne šole. 15% večji odstotek odličnih devetletkarjev se je vpisalo v gimnazijske programe. Izračunali smo tudi povprečno oceno učnega uspeha učencev v osnovni šoli. V program gimnazija so se vpisali s povprečno oceno 4,73 iz osemletne OŠ in 4,93 iz devetletne OŠ. V program srednje poklicne in strokovne šole pa s povprečno oceno 3,44 iz osemletne in s prav tako oceno iz devetletne OŠ. Ugotovili smo, da je prišlo v program gimnazija 93% odličnjakov iz devetletke in imajo zelo visoko povprečno oceno splošnega učnega uspeha v OŠ, to je 4,93.

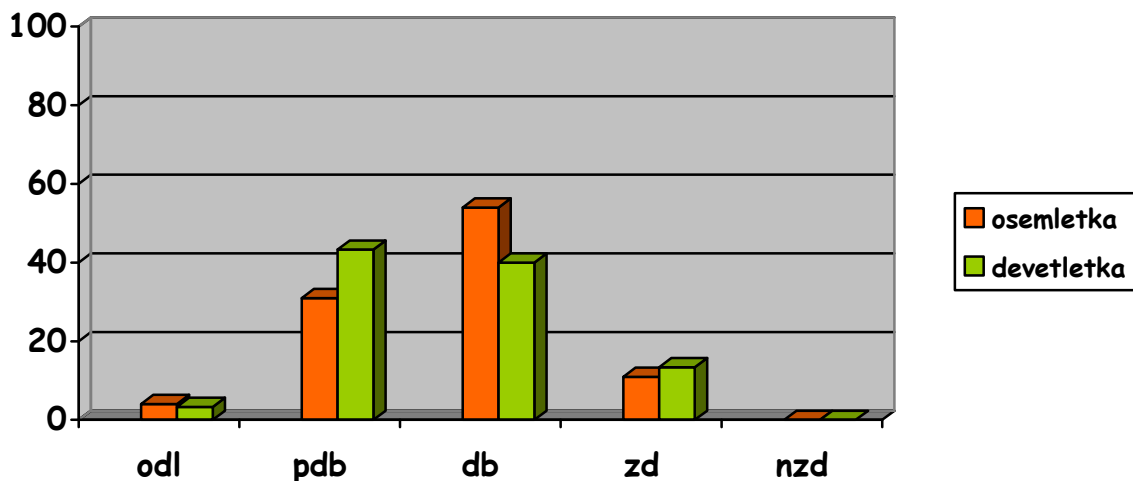
2. Kakšen učni uspeh si imel/a v prvem letniku srednje šole?

- a) odličen
- b) prav dober
- c) dober
- d) zadosten
- e) nezadosten

PROGRAM GIMNAZIJA:

uspeh	OSEMLETKA		DEVETLETKA	
	št. odgovorov	%	št. odgovorov	%
odličen	4	4	1	3,3
prav dober	31	31	13	43,3
dober	54	54	12	40
zadosten	11	11	4	13,4
nezadosten	0	0	0	0
SKUPAJ	100	100	30	100

Tabela 5

Graf 3

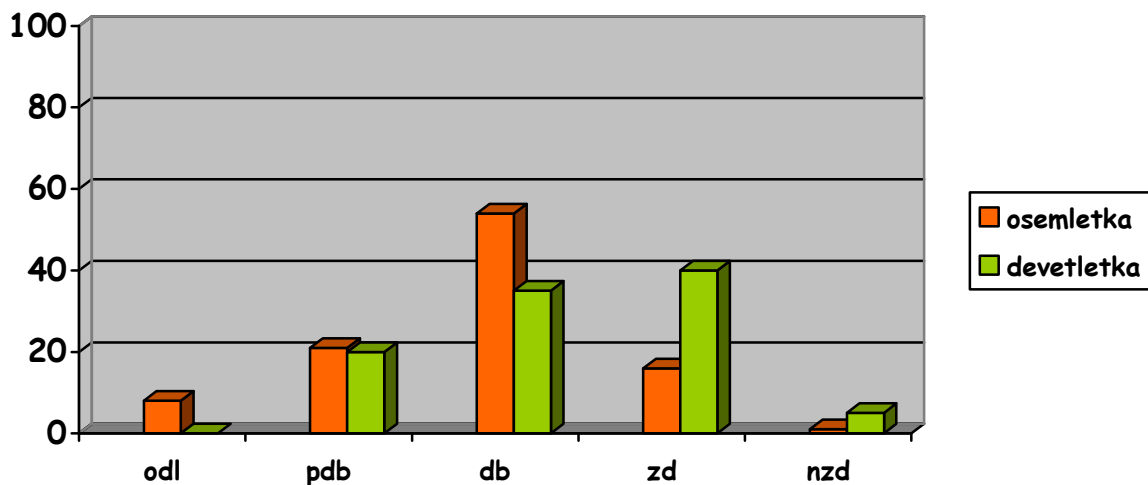
	OSEMLETKA	DEVETLETKA
Povprečna ocena učnega uspeha v srednji šoli	3,28	3,36

Tabela 6

PROGRAM POKLICNA IN STROKOVNA ŠOLA:

uspeh	OSEMLETKA		DEVETLETKA	
	št. odgovorov	%	št. odgovorov	%
odličen	8	8	0	0
prav dober	21	21	4	20
dober	54	54	7	35
zadosten	16	16	8	40
nezadosten	1	1	1	5
SKUPAJ	100	100	20	100

Tabela 7

Graf 4

	OSEMLETKA	DEVETLETKA
Povprečna ocena učnega uspeha v srednji šoli	3,19	2,7

Tabela 8

Odgovori na drugo vprašanje nam povedo, da dijakom v gimnaziji učni uspeh pade, saj je največ dijakov ob koncu šolskega leta bilo dobrih, kar 54% iz osemletne OŠ in 40% iz devetletne OŠ. Nato sledijo dijaki s prav dobrim uspehom, 31% jih je prišlo iz osemletne OŠ in 43% iz devetletne OŠ. V programu gimnazija je povprečna ocena v 1. letniku 3,28 med učenci, ki so prišli iz osemletke ter 3,36 med učenci devetletke.

V programu poklicnih in strokovnih šol je med bivšimi učenci osemletke največ dobrih (54%), med devetletkarji pa največ zadostnih (40%). Povprečna ocena učnega uspeha je 3,2 med bivšimi učenci osemletke in pri devetletkarjih 2,7. Ugotovili smo, da so v uspehu na gimnaziji male razlike med učenci osemletne in devetletne OŠ (padec uspeha pri osemletkarjih za 1,5 ocene in pri devetletkarjih za 1,6 ocene). V programu poklice in strokovne šole pa imajo učenci iz devetletne OŠ precej nižjo povprečno oceno splošnega učnega uspeha (padec ocene pri osemletkarjih za 0,3 ocene in pri devetletkarjih za 0,7).

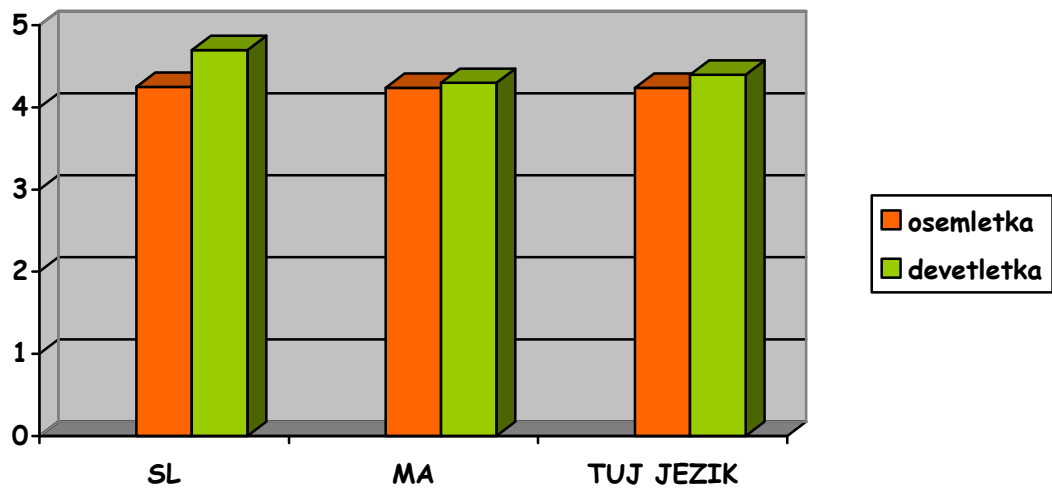
3. Napiši zaključeno oceno pri naslednjih predmetih:

osnovna šola	srednja šola
SL _____	SL _____
MA _____	MA _____
TUJ JEZIK _____	TUJ JEZIK _____

PROGRAM GIMNAZIJA:

	ZAKLJUČENE OCENE V OŠ											
	OSEMLETKARJI						DEVETLETKARJI					
	5	4	3	2	1	Povprečna ocena	5	4	3	2	1	Povprečna ocena
SL	40	46	13	1	0	4,25	21	9	0	0	0	4,7
MA	41	44	13	2	0	4,24	14	11	5	0	0	4,3
TUJ J.	48	29	22	1	0	4,24	21	9	0	0	0	4,4

Tabela 9

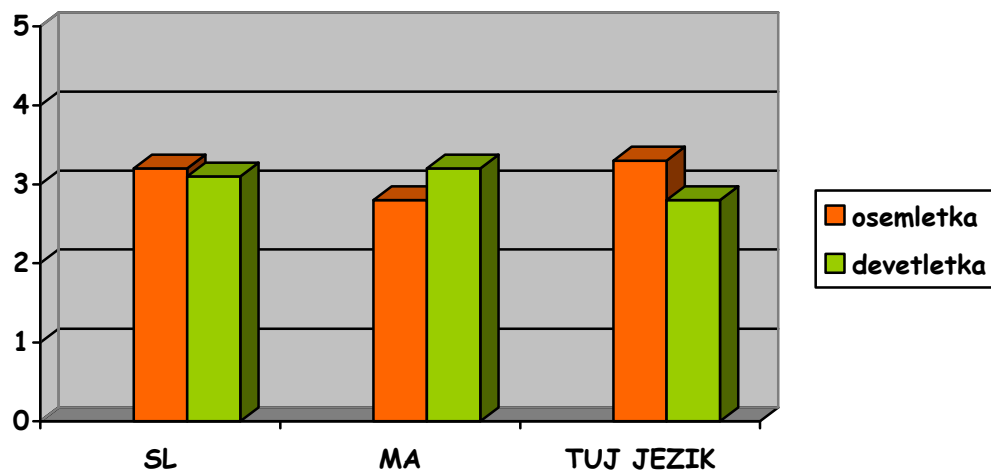

Graf 5

PROGRAM POKLICNA IN STROKOVNA ŠOLA:

	ZAKLJUČENE OCENE V OŠ											
	OSEMLETKARJI						DEVETLETKARJI					
	5	4	3	2	1	Povprečna ocena	5	4	3	2	1	Povprečna ocena
SL	11	23	41	25	0	3,2	1	5	9	5	0	3,1
MA	7	25	38	30	0	2,8	0	5	4	11	0	3,2
TUJ J.	13	35	29	23	0	3,3	3	2	3	12	0	2,8

Tabela 10

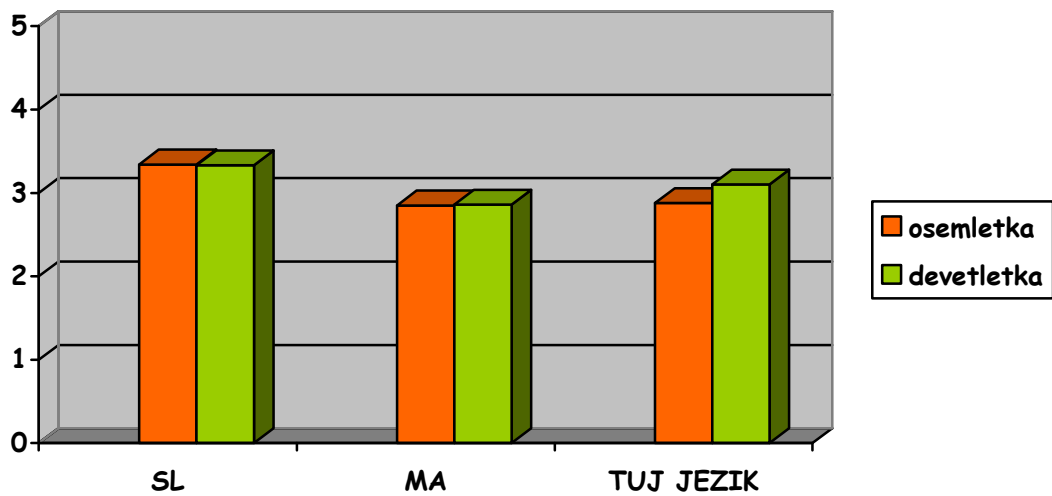

Graf 6

PROGRAM GIMNAZIJA:

	ZAKLJUČENE OCENE V SŠ											
	OSEMLETKARJI						DEVETLETKARJI					
	5	4	3	2	1	Povprečna ocena	5	4	3	2	1	Povprečna ocena
SL	6	22	45	27	0	3,34	0	13	14	3	0	3,33
MA	9	18	22	51	0	2,85	1	6	11	12	0	2,86
TUJ J.	6	22	26	46	0	2,88	4	8	13	5	0	3,1

Tabela 11

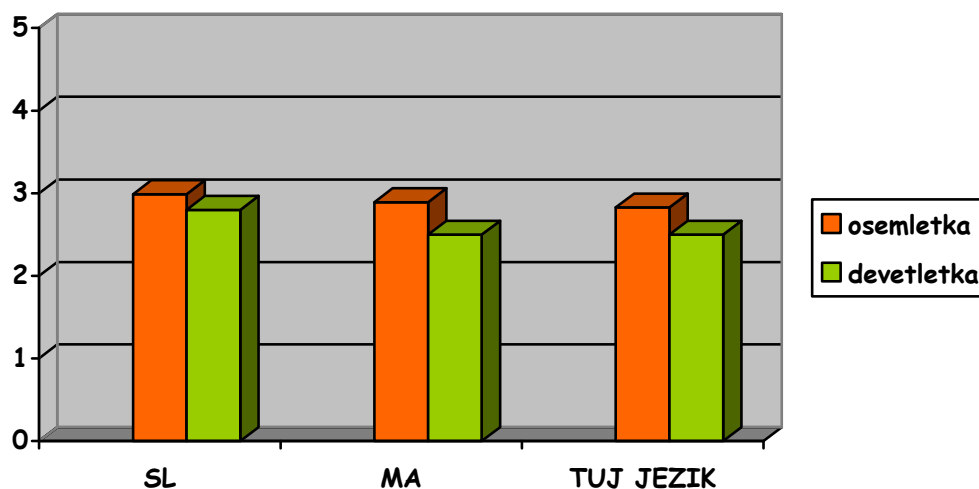

Graf 7

PROGRAM SREDNJA IN POKLICNA ŠOLA:

	ZAKLJUČENE OCENE V SŠ											
	OSEMLETKARJI						DEVETLETKARJI					
	5	4	3	2	1	Povprečna ocena	5	4	3	2	1	Povprečna ocena
SL	9	16	40	35	0	2,99	0	2	12	6	0	2,8
MA	8	13	39	40	0	2,89	0	3	4	13	0	2,5
TUJ J.	8	16	27	49	0	2,83	0	3	5	12	0	2,5

Tabela 12

Graf 8

Ko smo primerjali zaključene ocene v OŠ, smo pri gimnazijcih ugotovili, da imajo tisti iz osemletke povprečno oceno 4,2 pri vseh anketiranih predmetih.

Devetletkarji so imeli v primerjavi z njimi v OŠ precej višje ocene (od 4,3 do 4,7).

Po 1. letniku gimnazije so ocene bolj padle tistim iz devetletne OŠ.

V programu poklicna in strokovna šola so imeli devetletkarji in osemletkarji v OŠ podobno oceno pri slovenščini, pri matematiki so bili boljši učenci iz devetletke, pri tujem jeziku pa tisti iz osemletke. V 1. letniku je učencem iz devetletke bistveno bolj padel učni uspeh kot osemletkarjem. V primerjavi z njimi so bili slabši pri vseh predmetih. Največje odstopanje je bilo pri matematiki in tujem jeziku.

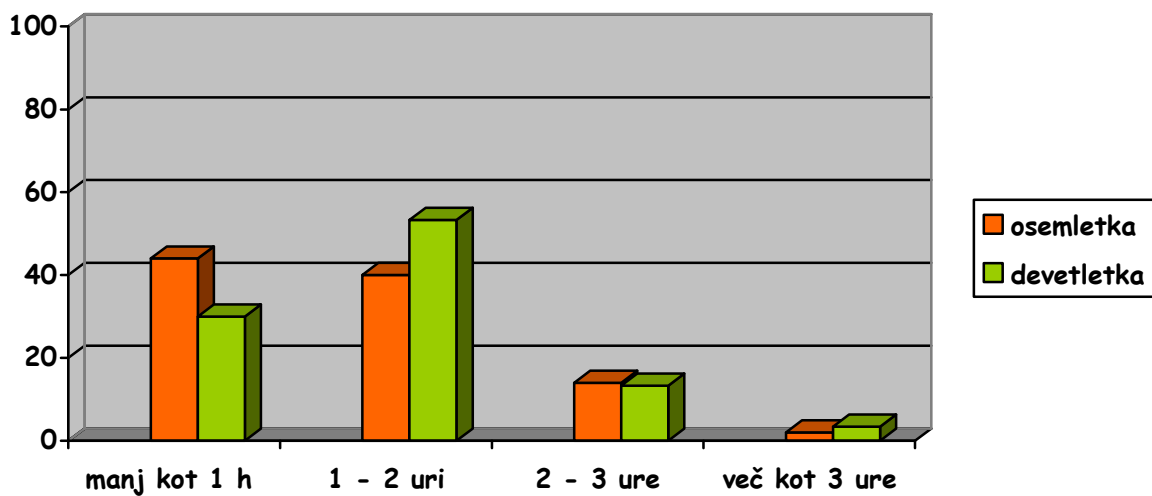
4. Koliko časa si porabil/a za naloge in učenje v osnovni šoli?

- a) manj kot eno uro na dan
- b) od 1 do 2 uri
- c) od 2 do 3 ure
- d) več kot 3 ure

PROGRAM GIMNAZIJA:

	OSEMLETKA		DEVETLETKA	
	št. učencev	%	št. učencev	%
manj kot 1 uro na dan	44	44	9	30
od 1 do 2 uri	40	40	16	53,3
od 2 do 3 ure	14	14	4	13,3
več kot 3 ure	2	2	4	3,4
SKUPAJ	100	100	1	100

Tabela 13

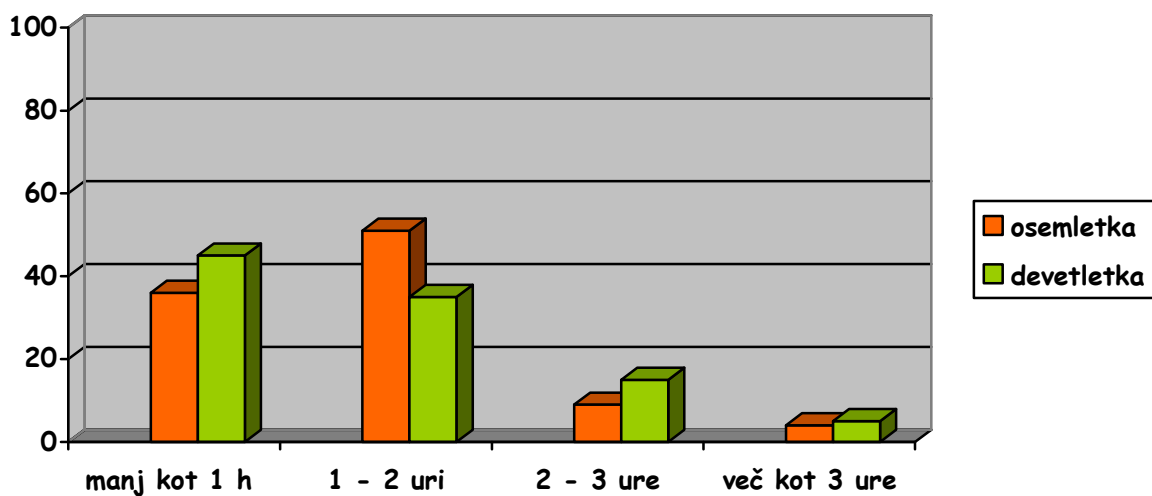

Graf 9

PROGRAM SREDNJA IN POKLICNA ŠOLA:

	OSEMLETKA		DEVETLETKA	
	št. učencev	%	št. učencev	%
manj kot 1 uro na dan	36	36	9	45
od 1 do 2 uri	51	51	7	35
od 2 do 3 ure	9	9	3	15
več kot 3 ure	4	4	1	5
SKUPAJ	100	100	20	100

Tabela 14

Graf 10

Rezultati ankete so pokazali, da so se učenci osemletke, ki sedaj obiskujejo gimnazijo, učili in delali v OŠ naloge manj kot eno uro dnevno. V devetletni OŠ je največ učencev delalo naloge in se učilo od ene do dve uri.

V osnovni šoli so se učenci, ki sedaj obiskujejo poklicne in strokovne šole učili in delali naloge več, kot gimnazijci. Večina osemletkarjev se je učila od ene do dve uri (51%), večina devetletkarjev pa manj kot eno uro (45%).

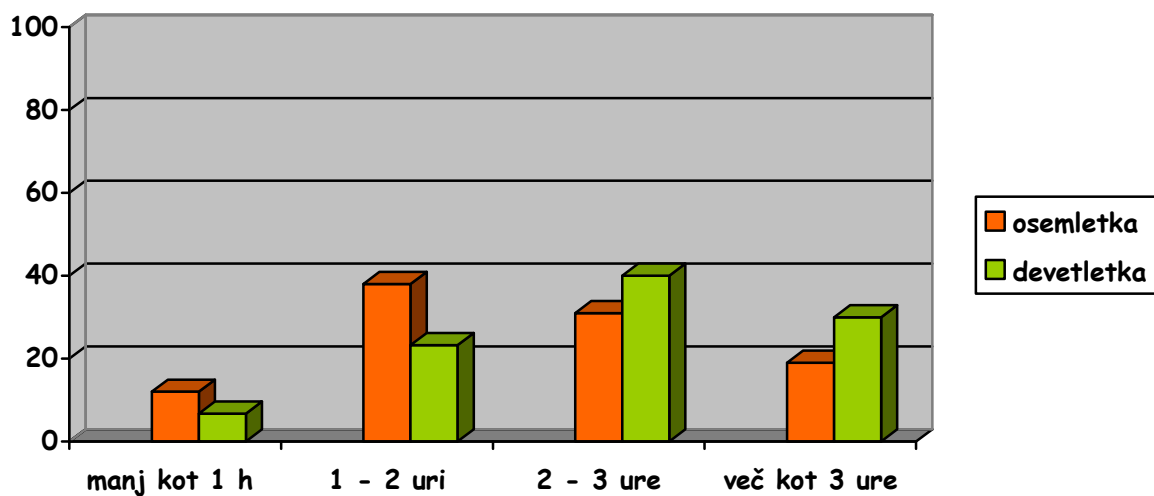
5. Koliko časa si porabil/a za naloge in učenje v 1. letniku srednje šole?

- a) manj kot eno uro na dan
- b) od 1 do 2 uri
- c) od 2 do 3 ure
- d) več kot 3 ure

PROGRAM GIMNAZIJA:

	OSEMLETKA		DEVETLETKA	
	št. učencev	%	št. učencev	%
manj kot 1 uro na dan	12	12	2	6,7
od 1 do 2 uri	38	38	7	23,3
od 2 do 3 ure	31	31	12	40
več kot 3 ure	19	19	9	30
SKUPAJ	100	100	30	100

Tabela 15

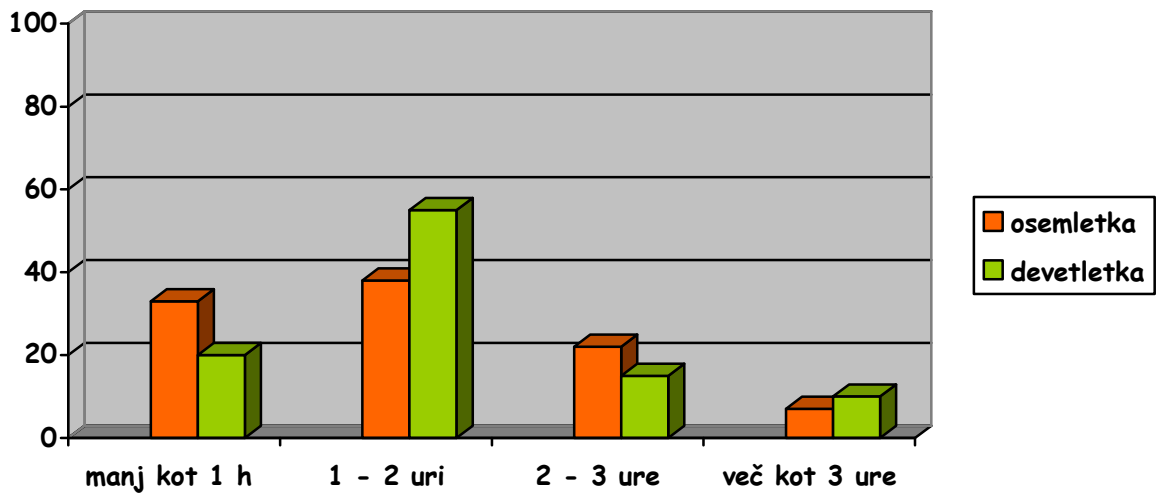

Graf 11

PROGRAM POKLICNA IN STROKOVNA ŠOLA:

	OSEMLETKA		DEVETLETKA	
	št. učencev	%	št. učencev	%
manj kot 1 uro na dan	33	33	4	20
od 1 do 2 uri	38	38	11	55
od 2 do 3 ure	22	22	3	15
več kot 3 ure	7	7	2	10
SKUPAJ	100	100	20	100

Tabela 16

Graf 12

V programu gimnazija porabijo dijaki več časa za šolsko delo kot v OŠ. Tisti iz osemletne OŠ delajo največ od 1 do 2 uri na dan, iz devetletne OŠ pa od 2 do 3 ure na dan.

V programu poklicna in strokovna šola je večina odgovorila, da delajo od 1 do 2 uri dnevno.

Mislimo, da večina dijakov v srednjišoli ni preobremenjena. Res pa je, da mora približno tretjina ginazijcev (več je tistih iz devetletne OŠ) delati za šolo več kot 3 ure dnevno.

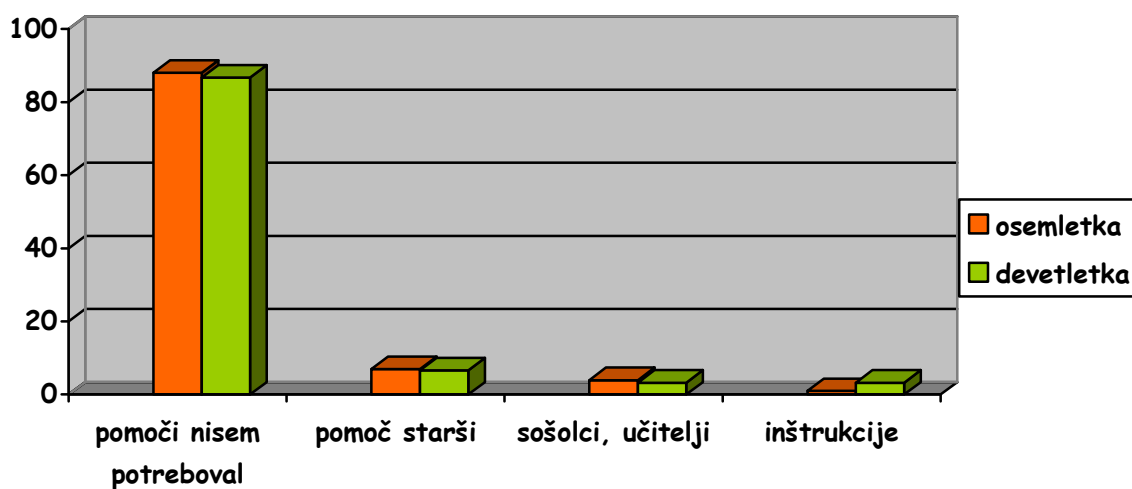
6. Ali si v OŠ potreboval pomoč pri učenju?

- a) pomoči nisem potreboval
- b) pomoč sem potreboval in so mi jo nudili starši
- c) pomoč sem dobil v šoli od sošolcev in učiteljev
- d) obiskoval sem inštrukcije

PROGRAM GIMNAZIJA:

	OSEMLETKA		DEVETLETKA	
	št. učencev	%	št. učencev	%
pomoči nisem potreboval	88	88	26	86,7
pomoč staršev	7	7	2	6,7
sošolci, učitelji	4	4	1	3,3
inštrukcije	1	1	1	3,3
SKUPAJ	100	100	30	100

Tabela 17

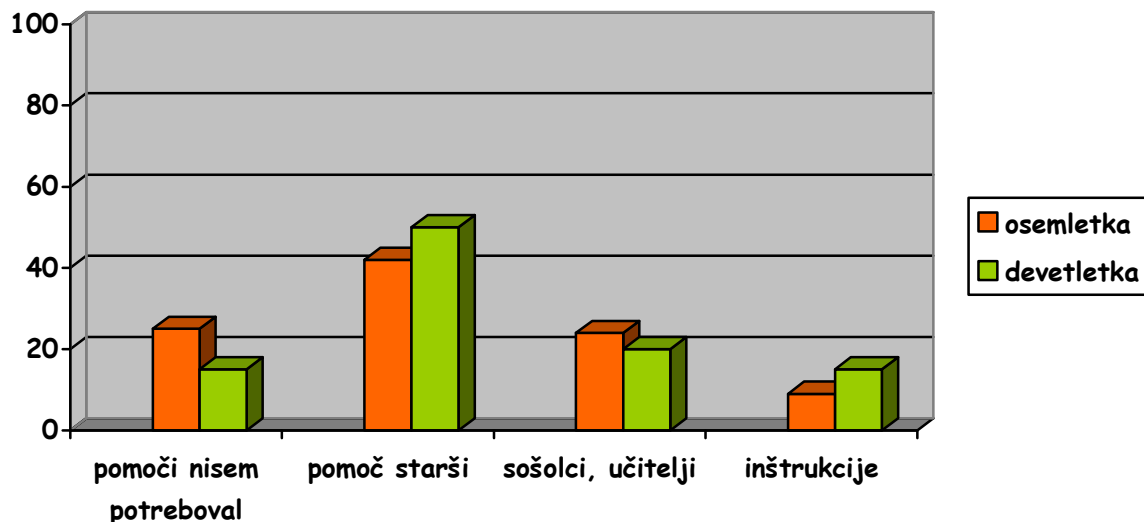

Graf 13

PROGRAM SREDNJA IN POKLICNA ŠOLA:

	OSEMLETKA		DEVETLETKA	
	št. učencev	%	št. učencev	%
pomoči nisem potreboval	25	25	3	15
pomoč staršev	42	42	10	50
sošolci, učitelji	24	24	4	20
inštrukcije	9	9	3	15
SKUPAJ	100	100	20	100

Tabela 18

Graf 14

Večina gimnazijcev (okoli 90%) v OŠ ni potrebovala pomoči. Dijaki poklicne in strokovne šole so odgovorili, da jih je približno polovica že potrebovala pomoč. Največkratso pomočv OŠ nudili starši. Tu razlik med osemletno in devetletno OŠ ni bilo.

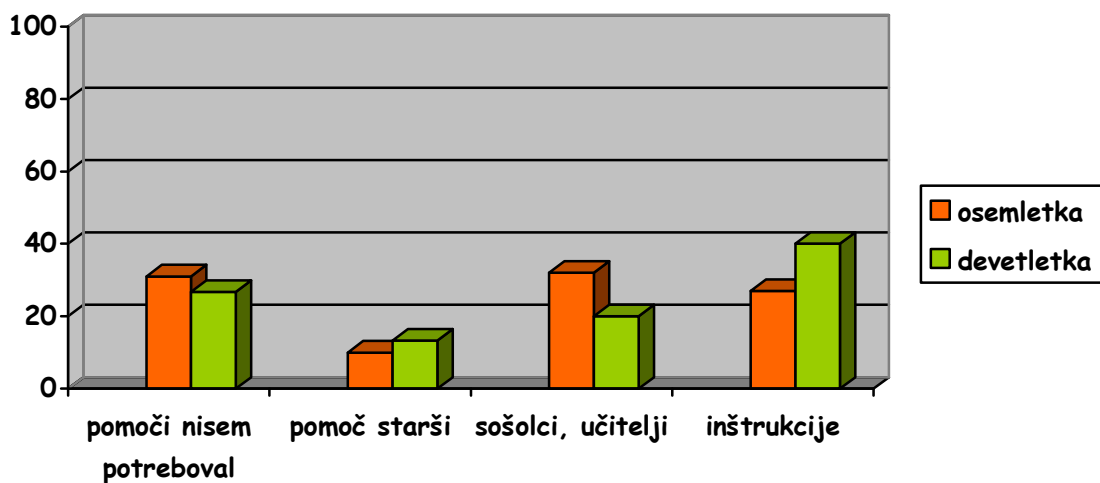
7. Ali v srednji šoli potrebuješ pomoč in kdo ti jo nudi?

- a) pomoči nisem potreboval
- b) pomoč sem potreboval in so mi jo nudili starši
- c) pomoč sem dobil v šoli od sošolcev in učiteljev
- d) obiskoval sem instrukcije

PROGRAM GIMNAZIJA:

	OSEMLETKA		DEVETLETKA	
	št. učencev	%	št. učencev	%
pomoči nisem potreboval	31	31	8	26,7
pomoč staršev	10	10	4	13,3
sošolci, učitelji	32	32	6	20
instrukcije	27	27	12	40
SKUPAJ	100	100	30	100

Tabela 19

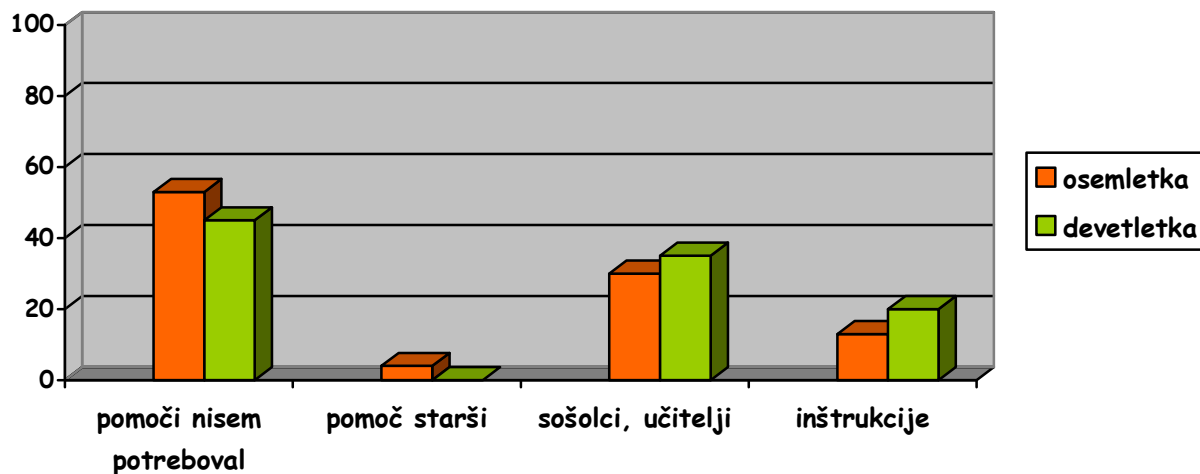

Graf 15

PROGRAM SREDNJA IN POKLICNA ŠOLA:

	OSEMLETKA		DEVETLETKA	
	št. učencev	%	št. učencev	%
pomoči nisem potreboval	53	53	9	45
pomoč staršev	4	4	0	0
sošolci, učitelji	30	30	7	35
instrukcije	13	13	4	20
SKUPAJ	100	100	20	100

Tabela 20

Graf 16

Srednješolci že potrebujejo precej pomoči pri šolskem delu. Manj pomoči potrebujejo tisti iz osemletne OŠ. Gimnazijcem, ki so prišli iz osemletne OŠ, največkrat pomagajo sošolci in učitelji, tistim iz devetletke pa inštruktorji v 40%. Starši pomagajo le desetini gimnazijcem.

Dijakom iz poklicne in strokovne šole tudi v veliki meri pomagajo sošolci, učitelji in inštruktorji. Starši pa tem dijakom ne pomagajo več.

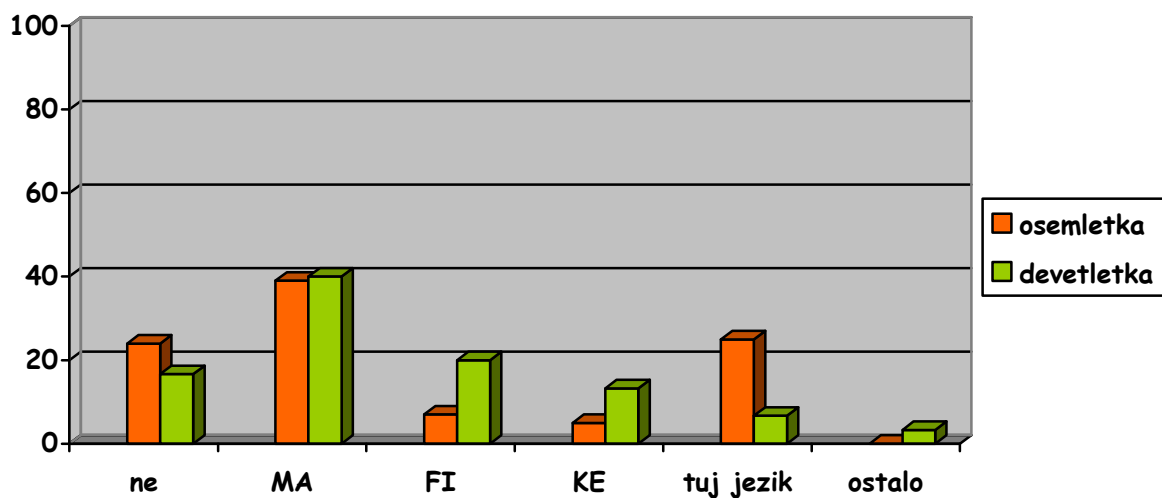
8. Pri katerih predmetih potrebuješ pomoč?

- a) pomoči ne potrebujem
- b) MA
- c) FI
- d) KE
- e) tuj jezik
- f) ostalo

PROGRAM GIMNAZIJE:

	OSEMLETKA		DEVETLETKA	
	št. učencev	%	št. učencev	%
pomoči ne potrebujem	24	24	5	16,7
MA	47	39	12	40
FI	18	7	6	20
KE	10	5	4	13,3
tuj jezik	30	25	2	6,7
ostalo	0	0	1	3,3
SKUPAJ	100	100	30	100

Tabela 21

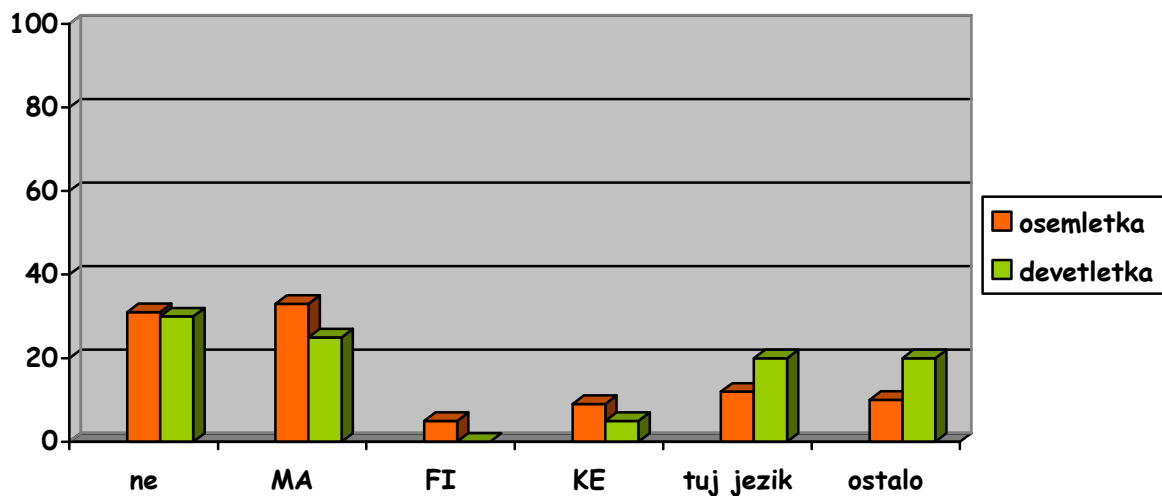

Graf 17

PROGRAM SREDNJA IN POKLICNA ŠOLA:

	OSEMLETKA		DEVETLETKA	
	št. učencev	%	št. učencev	%
pomoči ne potrebujem	31	31	6	30
MA	33	33	5	25
FI	5	5	0	0
KE	9	9	1	5
tuj jezik	12	12	4	20
ostalo	10	10	4	20
SKUPAJ	100	100	20	100

Tabela 22

Graf 18

Ugotovili smo, da dijaki v srednji šoli največ pomoči potrebujejo pri matematiki in tujem jeziku. Približno četrtnina dijakov pomoči v srednji šoli ne potrebuje. Pri tem vprašanju ni bilo razlik med osemletno in devetletno OŠ. V programu gimnazija dijaki potrebujejo pomoč tudi iz kemije in fizike.

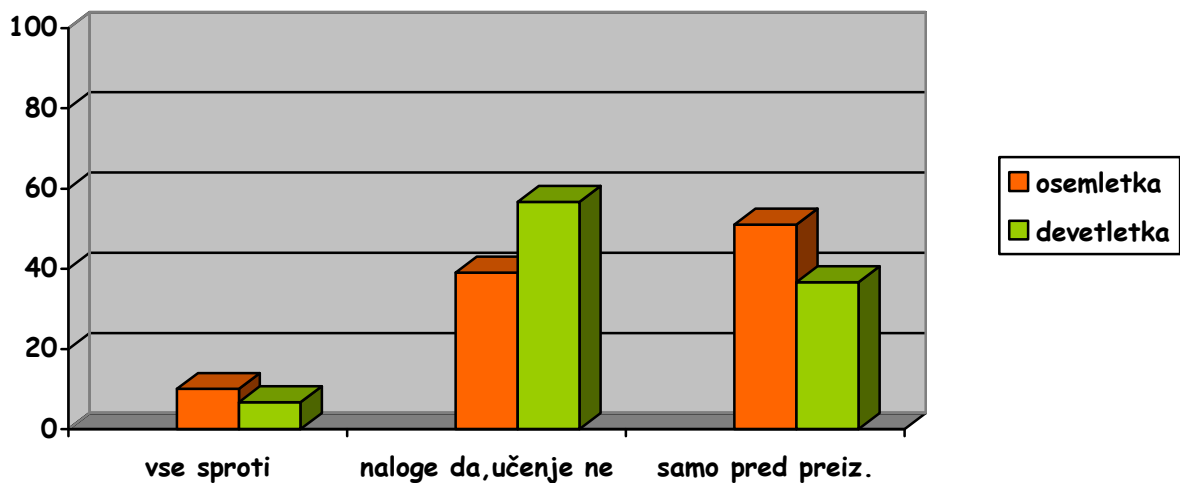
9. Ali vso delo za šolo opraviš sproti?

- a) vse obveznosti opravim sproti
- b) naloge napišem, učim se ne sproti
- c) učim se samo pred pisnim preizkusom in če vem, da bom vprašan

PROGAM GIMZIJA:

	OSEMLETKA		DEVETLETKA	
	št. učencev	%	št. učencev	%
vse sproti	10	10	2	6,7
naloge da, učenje	39	39	17	56,7
ne				
samo pred preizkusom	51	51	11	36,6
SKUPAJ	100	100	30	100

Tabela 23

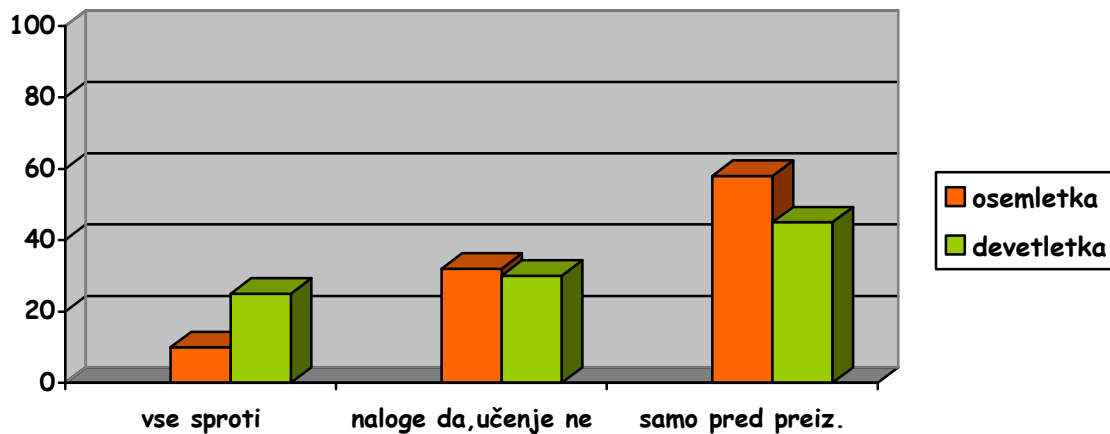

Graf 19

PROGRAM SREDNJA IN POKLICNA ŠOLA:

	OSEMLETKA		DEVETLETKA	
	št. učencev	%	št. učencev	%
vse sproti	10	10	5	25
naloge da, učenje ne	32	32	6	30
samo pred preizkusom	58	58	9	45
SKUPAJ	100	100	20	100

Tabela 24

Graf 20

Ugotovili smo, da se več kot polovica vseh anketirancev uči samo pred pisnimi preizkusi. Le desetina gimnazijcev in četrtna dijakov poklicne in strokovne SŠ delo za šolo opravi sproti.

10. Ali obiskuješ katero izvenšolsko dejavnost? (katero)

a) ne

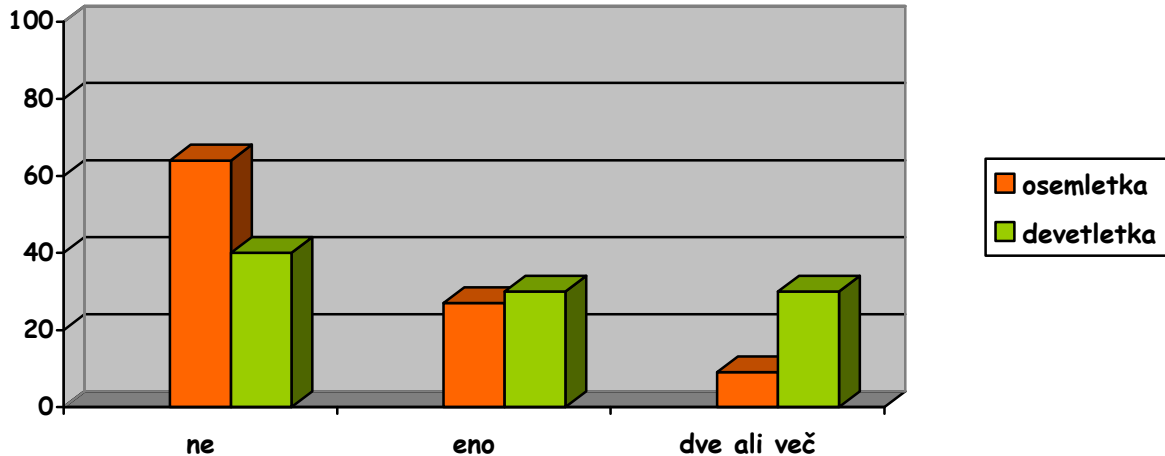
b) eno (_____)

c) dve ali več (_____)

PROGRAM GIMNAZIJE:

	OSEMLETKA		DEVETLETKA	
	št. učencev	%	št. učencev	%
ne	64	64	12	40
eno	27	27	9	30
dve ali več	9	9	9	30
SKUPAJ	100	100	30	100

Tabela 25

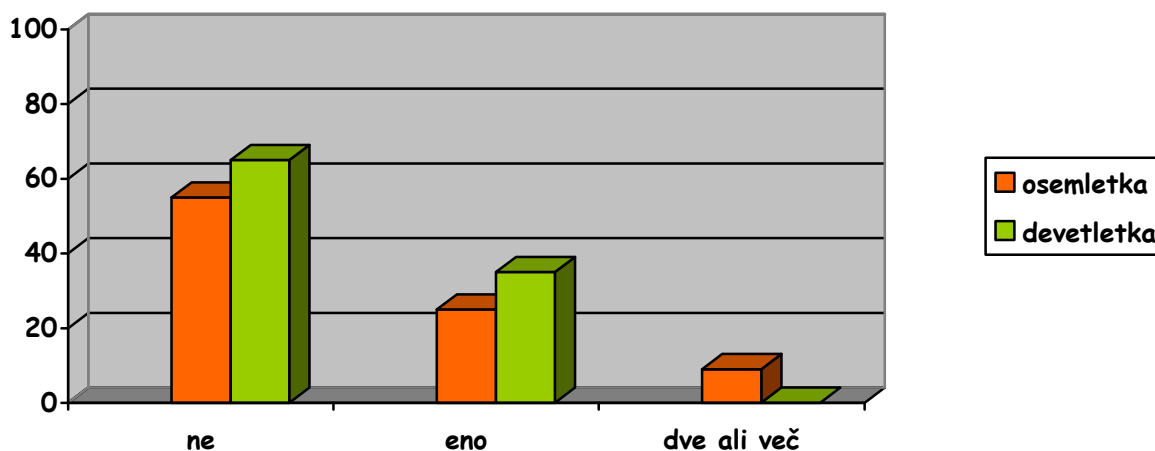

Graf 21

PROGRAM SREDNJA IN POKLICNA ŠOLA:

	OSEMLETKA		DEVETLETKA	
	št. učencev	%	št. učencev	%
ne	60	66	13	65
eno	25	25	7	35
dve ali več	9	9	0	0
SKUPAJ	100	100	20	100

Tabela 26

Graf 22

Ugotovili smo, da dve tretjini dijakov ne obiskuje izvenšolskih dejavnosti, približno tretjina pa ima eno dejavnost. Dijaki so zapisali, da obiskujejo tečaje tjih jezikov, sledile so športne dejavnosti in nekaj učencev se uči instrument.

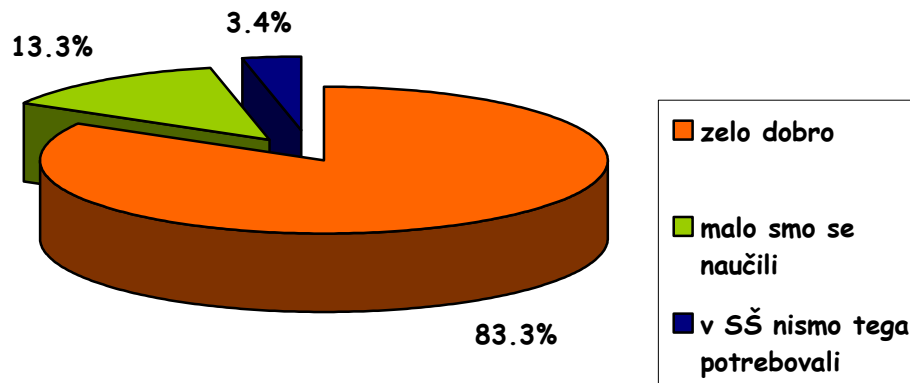
11. Kako ocenjuješ obiskovanje tujega jezika kot izbirnega predmeta?

- a) zelo dobro, veliko lažje mi je bilo začeti v srednji šoli
- b) nismo se veliko naučili
- c) predhodnega znanja v SŠ nismo potrebovali

PROGRAM GIMNAZIJE:

	št. učencev	%
zelo dobro	25	83,3
malo smo se naučili	4	13,3
V SŠ nismo tega potrebovali	1	3,4
SKUPAJ	30	100

Tabela 27

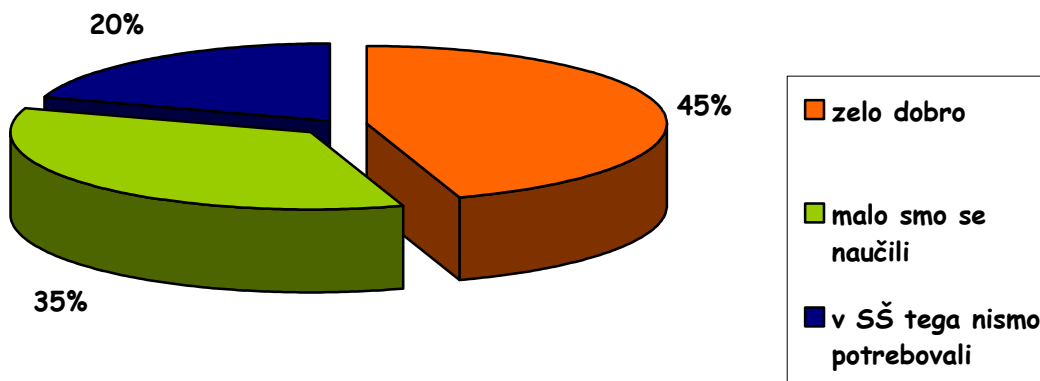

Graf 23

PROGRAM SREDNJA IN POKLICNA ŠOLA:

	št. učencev	%
zelo dobro	9	45
malo smo se naučili	7	35
v SŠ nismo tega potrebovali	4	20
SKUPAJ	20	100

Tabela 28

Graf 24

Dobra stran devetletke je učenje drugega tujega jezika. Kar 83% gimnazijcev in 45% dijakov poklicne in strokovne šole ocenjuje učenje tujega jezika za zelo dobro. Samo 3% gimnazijcev in 20% dijakov srednje poklicne in strokovne šole tega znanja v srednji šoli ni potrebovala.

3. MNENJE PSIHOLIGINJE

Obiskali smo psihologinjo na I. gimnaziji v Celju. Pozanimali smo se, kako uspešni so učenci osemletne in devetletne osnovne šole v srednji šoli. Psihologinji smo povedali, da so nam rezultati ankete pokazali, da so med učenci osemletne in devetletne OŠ male razlike. V programu gimnazija so dijaki iz devetletne OŠ dosegli malo slabši učni uspeh, v programu poklicna in strokovna šola pa so imeli devetletkarji precej slabši učni uspeh. Prednost devetletkarjev pa vidimo v učenju drugega tujega jezika v zadnji triadi OŠ. Ti učenci so lažje pričeli z učenjem drugega tujega jezika na srednji šoli.

Psihologinja s I. gimnazije je naše trditve potrdila. Povedala nam je, da je še zelo mali odstotek teh učencev v srednji šoli. Tudi pri njih opažajo malo slabši učni uspeh pri devetletkarjih. Opažajo pa dober začetek učenja drugega tujega jezika, ker imajo učenci možnost izbrati tuj jezik za izbirni predmet v OŠ. Učenci, ki prihajajo iz osemletne OŠ, morajo na začetku vložiti v delo več, da jih dohitijo. So pa učenci iz devetletne OŠ na šoli bolj ustvarjalni, bolj komunikativni, veliko raje postavljajo vprašanja povezana s snovjo, radi sodelujejo pri pouku.

Psihologinja je še povedala, da naša devetletna OŠ otrok ne obremeni preveč. Devetletka jim z izbirnimi predmeti nudi možnost, da izberejo predmet po svoji želji in si s tem učenci lahko tudi izboljšajo učni uspeh. Boljši učenci v OŠ nimajo težav s preobremenjenostjo.

5. ZAKLJUČEK

Anketirali smo 250 dijakov na srednji šoli. Mislili smo, da je devetletkarjev v srednji šoli že več. Iz devetletke jih je bilo 50, kar pomeni petina vseh anketiranih.

V začetku dela smo si postavili nekaj hipotez.

V učnem uspehu ob zaključku OŠ ni razlik med učenci osemletne ali devetletne OŠ. Enako mislimo tudi ob zaključku 1. letnika srednje šole.

Analiza ankete je pokazala, da je bilo na gimnazije vpisanih odličnjakov iz osemletne OŠ 78%, iz devetletne OŠ pa kar 93%. Povprečna ocena učnega uspeha v OŠ je bila za osemletkarje 4,7 in za devetletkarje 4,9. V program gimnazija so se vpisali devetletkarji z boljšim učnim uspehom. V program poklicne in strokovne šole so se vpisali učenci s podobnim učnim uspehom iz osemletke in iz devetletke.

Po končanem prvem letniku je večina gimnazijcev imela dober učni uspeh (54% pri osemletkarjih in 40% pri devetletkarjih), sledijo prav dobri (31% pri osemletkarjih in 43% pri devetletkarjih). V programu poklicne in strokovne šole je bilo med osemletkarji največ dobrih (54%), med devetletkarji pa največ zadostnih (40%).

Iz tega lahko zaključimo, da so prišli devetletkarji na srednje šole z boljšim učnim uspehom, sam uspeh v SŠ pa imajo slabši od osemletkarjev. Izračun povprečne ocene v programu gimnazija nam pove, da so povprečne ocene pri osemletkarjih nižje za 1,5, pri devetletkarjih za 1,6 ocene. V programu poklicna in strokovna šola so ocene nižje za 0,3 pri osemletkarjih in pri devetletkarjih za 0,7 ocene.

Hipotezo moramo ovreči. Obstajajo razlike v učnem uspehu med osemletkarji in devetletkarji.

Dijaki v srednji šoli večinoma poslabšajo učni uspeh, le redki ga obdržijo ali izboljšajo.

Hipotezo lahko v celoti potrdimo. Učni uspeh dijakom na SŠ pade. Padec uspeha v gimnaziji pri osemletkarjih za 1,5 ocene in pri devetletkarjih za 1,6 ocene). V programu poklice in strokovne šole pa imajo učenci iz devetletne OŠ precej nižjo oceno splošnega učnega uspeha v SŠ (padec ocene pri osemletkarjih za 1,2 ocene in pri devetletkarjih pa kar za 1,7 ocene). Zelo majhen odstotek dijakov ima odličen uspeh.

V OŠ učenci ne potrebujejo pomoči, dijaki imajo veliko inštrukcij. V OŠ pomoč nudijo starši, v srednji šoli inštruktorji.

Hipotezo lahko delno potrdimo. Že v OŠ učenci potrebujejo pomoč, srednješolci pa še precej več. Ugotovili smo, da manj pomoči potrebujejo tisti iz osemletne OŠ. Gimnazijcem, ki so prišli iz osemletne OŠ, največkrat pomagajo sošolci in učitelji,

tistim iz devetletke pa v glavnem inštruktorji. Starši pomagajo le desetini gimnazijcem. Dijakom iz poklicne in strokovne šole starši ne pomagajo več.

Dijaki se učijo sproti.

Te hipoteze ne moremo potrditi. Ugotovili smo, da se več kot polovica vseh anketirancev uči samo pred pisnimi preizkusi. Le desetina gimnazijcev in četrtnina dijakov poklicne in strokovne SŠ delo za šolo opravi sproti.

Dijaki, ki so obiskovali devetletko, nimajo prednosti v znanju v primerjavi z osemletkarji.

Iz analize ankete lahko povzamemo, da so dosegli učenci iz devetletne OŠ slabše rezultate v SŠ, čeprav so se vpisali v SŠ z boljšim učnim uspehom. Dobra stran devetletke je učenje drugega tujega jezika. Kar 83% gimnazijcev in 45% dijakov poklicne in strokovne šole ocenjuje učenje tujega jezika za zelo dobro. Menimo, da se drugega tujega jezika lažje učijo učenci iz devetletke, ker so ga lahko imeli za izbirni predmet vsa 3 leta. To hipotezo lahko delno potrdimo.

Z anketo smo ugotovili, da devetletkarji nimajo nobene prednosti v usvojenem znanju. Na srednje šole so se vpisali z boljšim učnim uspehom od osemletkarjev. V srednji šoli so dosegli slabše rezultate. Večja je razlika med njimi na poklicnih in strokovnih šolah. Prednost vidimo v učenju drugega tujega jezika v devetletni OŠ.

6. VIRI IN LITERATURA

1. Barica Marentič Požarnik: DEJAVNIKI IN METODE USPEŠNEGA UČENJA, Ljubljana, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 1988.
2. Barica Marentič Požarnik: PSIHOLOGIJA UČENJA IN POUKA, Ljubljana, DZS, 2000.
3. Britta Weimer, Sabina Hess, Manuela Brademan: KONEC S SLABIMI OCENAMI, Radovljica, Didakta, 2002.
4. Dušica Kunaver: UČIM SE UČITI, Ljubljana, Samozaložba, 1996.
5. Sonja Pečjak, Katja Košir: POGLAVJA IZ PEDAGOŠKE PSIHOLOGIJE, Ljubljana, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2002.
6. Gordon Dryden in Dr. Jeanette Vos: REVOLUCIJA UČENJA, Ljubljana, Educy, 2001.
7. Mojca Juriševič: SAMOPODOBA ŠOLSKEGA OTROKA, Ljubljana, Pedagoška fakulteta v Ljubljani, 1999.
8. Bettie B. Joungs: ŠEST TEMELJNIH PRVIN SAMOPODOBE, Ljubljana, Educy, 2000.